

Rozdíly v motivaci narození dítěte u prvorodiček rozdílného věku

Ludmila Fojtíková

Bakalářská práce

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav zdravotnických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ludmila Fojtíková
Osobní číslo: H13718
Studijní program: B5349 Porodní asistence
Studijní obor: Porodní asistentka
Forma studia: prezenční

Téma práce: Rozdíly v motivaci narození dítěte u prvorodiček rozdílného věku

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se daného tématu.
Vypracování teoretické části bakalářské práce.
Výběr výzkumné metody a vhodného vzorku respondentů.
Zpracování, vyhodnocení a interpretace získaných dat.
Prezentace výsledků z dotazníkového šetření a jejich shrnutí.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HECKHAUSEN, Jutta. *Motivational psychology of human development: developing motivation and motivating development*. New York: Elsevier, 2000. ISBN 04-445-0601-2.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie: obor v pohybu. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie. Vyd. 2., rozš. a přeprac.* Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie. Vyd. 1.* Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-0993-0.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu. 6., rev. a dopl. vyd.* Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Josef Konečný, CSc.

Ústav zdravotnických věd

Datum zadání bakalářské práce:

18. prosince 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

20. května 2016

Ve Zlíně dne 18. prosince 2015

doc. Ing. Aněžka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Zlatica Dorková, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- o odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- o beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- o na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- o podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má ÚTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- o podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- o pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- o elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- o na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 29. 2. 2016

.....
L. Hrdlička

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělěčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasažuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporčí-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku rozdílů v motivaci narození dítěte u prvorodiček rozdílného věku. Práci tvoří dvě části. První část teoretická se zabývá obecně těhotenstvím a porodem, dále motivací, osobností, hodnotami a rozebírá problematiku rodiny a rodičovství. Praktická část zkoumá jednotlivé věkové skupiny prvorodiček a jejich důvody, preference a důležitosti jednotlivých faktorů pro početí prvního dítěte. Tyto výsledky jsou u jednotlivých věkových skupin prvorodiček vyhodnoceny a navzájem porovnávány.

Klíčová slova: Rozdíly, motivace, prvorodičky, věkové skupiny

ABSTRACT

This bachelor thesis is focused on differences in motivation for childbirth in primiparous women of different ages. Work consists of two parts. The first part deals in generally with pregnancy and childbirth, as well as motivation, personality, values and discusses issues of family and parenthood. The practical part examines various age groups of primiparas and their motives, preferences and importance of individual factors for the childbirth of their first child. These above-results are in various age groups evaluated and compared with each other.

Keywords: Differences, motivation, primiparous women, age groups

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce, doc. PhDr. Josefu Konečnému, CSc., za trpělivý přístup při vedení mé bakalářské práce a za cenné rady a připomínky, které mi poskytl a díky kterým jsem mohla svou práci napsat.

Mé poděkování patří i mé rodině, blízkým kamarádům a příteli, za veškerou podporu během studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 TĚHOTENSTVÍ A POROD	12
2 PSYCHOLOGIE TĚHOTENSTVÍ A PORODU	13
3 NEPŘÍZNIVÉ PSYCHOSOCIÁLNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ TĚHOTENSTVÍ A PLOD	15
3.1 VĚK ŽENY POD 20 LET	15
3.2 VĚK ŽENY NAD 35 LET	15
3.3 ŽENY V TĚŽKÉ SOCIÁLNÍ NEBO EKONOMICKÉ SITUACI.....	16
3.4 NECHTĚNÉ OTĚHOTNĚNÍ.....	16
4 MOTIVACE	17
4.1 POTŘEBA A MOTIV	17
4.2 MOTIVACE A OSOBNOST	18
5 OSOBNOST	19
5.1 BIOLOGICKÁ DETERMINACE OSOBNOSTI.....	19
5.2 SOCIOKULTURNÍ DETERMINACE OSOBNOSTI.....	20
5.3 STRUKTURA OSOBNOSTI.....	22
5.4 TYPY OSOBNOSTI.....	22
5.4.1 Typologie extraverze a introverze.....	22
5.5 DYNAMIKA OSOBNOSTI	23
6 HODNOTY	24
6.1 PROBLEMATIKA KLASIFIKACE HODNOT	24
7 RODINA	27
7.1 RODINNÝ SYSTÉM	28
7.2 TYPY RODIN	28
7.3 PROČ SE VLASTNĚ BRÁT?	28
7.4 MANŽELSTVÍ.....	29
7.5 FORMY RODINNÉHO ŽIVOTA	29
7.6 MLADÁ RODINA	30
8 RODIČOVSTVÍ	31
8.1 PŘECHOD K RODIČOVSTVÍ	31
8.2 SOUČASNÝ TREND ODKLÁDÁNÍ MATEŘSTVÍ	33
8.3 VZDĚLANOST A ZAMĚSTNANOST ŽEN	33
8.4 KONTROLA PORODNOSTI	34
8.5 OBĚTI RODIČOVSTVÍ.....	35
8.6 PŘÍNOSY RODIČOVSTVÍ.....	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
9 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY VÝZKUMNÉHO PROJEKTU	38

9.1	CÍLE VÝZKUMU	38
9.2	VÝZKUMNÁ METODA	38
9.3	VÝZKUMNÝ VZOREK	40
10	VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH ZPRACOVÁNÍ	41
11	DISKUZE	63
	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	73
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	75
	SEZNAM TABULEK	76
	SEZNAM PŘÍLOH	78

ÚVOD

Motivací pro narození prvního dítěte může být v dnešní době u jednotlivých žen celá řada. Tato motivace se může vázat na pouhou čistou touhu po dítěti, nebo vznikne následkem tzv. "tikotu biologických hodin" v různém věku, u každé ženy jinak. Nebo také tato motivace vychází ze splněných prvků seberealizace, kdy žena například dostuduje, pracuje, splní si své sny a po tomto všem se vdá a přirozeně touží po dítěti. Těchto motivačních faktorů může být celá řada.

V současné době si můžeme všimnout, že i na porodních sálech se objevují prvorodičky rozmanitých věkových skupin. Setrvávají zde tzv. "starší prvorodičky", které mají ke třiceti letem nebo přes třicet let, a které jsou pravděpodobně ovlivněny podmínkami dnešní doby, kdy se biologické hledisko pro ideální početí dítěte do 25-ti let naprosto neslučuje s požadavky současné doby, kdy je na každého vyvíjen nátlak - ale může to být také touha, nejprve dostudovat, poté pracovat a získat finanční prostředky pro vybudování nového domova s partnerem. U někoho může mezitím ještě figurovat touha si tzv. "užít život" a poté s vědomím tohoto veškerého uspokojení se partneri rozhodnou zplodit dítě do ideálních podmínek a do ideální psychické připravenosti pro příchod nového života. Na porodních sálech se ale také v dnešní době často objevují prvorodičky mladší 20-ti let, nebo o něco málo starší než 20 let. Bude tedy zajímavé zkoumat co například ženy tohoto věku vede k tomu, že mají dítě již v tak mladém, biologicky ideálním věku, a jaké jsou tedy jejich priority pro početí prvního dítěte.

Ať už je motivačními faktory různého věku cokoliv, bude zajímavé se tato fakta dozvědět.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TĚHOTENSTVÍ A POROD

Těhotenství je období života ženy, kdy dochází v jejím organismu k vývinu plodu. Toto období trvá průměrně 10 lunárních měsíců po 28 dnech. Těhotenství začíná splynutím ženské a mužské pohlavní buňky a bývá ukončeno porodem plodu. Období těhotenství dělíme na oplození, implantaci, nidaci a vývin plodového vejce. Přechodem z intrauterinního života do prostředí mimo matku v době porodu se z plodu stává novorozenec. (Roztočil a kol., 2008, s. 86)

Porodem pak označujeme děj, při kterém dochází k vypuzení plodového vejce (plodu, placenty, pupečníku, plodové vody a plodových obalů) porožením z matčina organismu. Porozeným plodem považujeme novorozence se známkami života (cca od ukončeného 24. týdne těhotenství), nebo bez těchto životních známek s porodní hmotností 1000g nebo více. Za životní známky pokládáme akci srdeční, dýchací pohyby, aktivní pohyb svalstva a pulzaci pupečníku. Pokud nejsou tyto podmínky splněny, jedná se o potrat. Pokud je porodní hmotnost plodu menší než 500 g, je plod klasifikován jako novorozenec jedině tehdy, pokud projevuje alespoň jednu ze známek života déle než 24 hodin. Pokud tato podmínka není splněna, jedná se o klasifikaci potratu. Z uvedeného vyplývá, že pro definici porodu živě narozeného plodu jsou významnější jeho životní projevy, než ukončený týden těhotenství, nebo jeho hmotnost. U vícečetného těhotenství určuje klasifikaci stav a hmotnost většího, respektive největšího plodu. (Roztočil a kol., 2008, s. 109)

Od 38. do 42. týdne těhotenství včetně označujeme porod jako termínový nebo také jako včasný (partus maturus) a ukončení těhotenství po 42. týdnu těhotenství determinujeme porod jako opožděný (partus serotinus). (Čech, Hájek, Maršál, Srp a kol., 2006, s. 121)

2 PSYCHOLOGIE TĚHOTENSTVÍ A PORODU

Těhotenství a porod jsou velice význačnou vývojovou krizí v životě ženy. Změny probíhají v oblasti somatické, fyziologické, endokrinní, psychické a také sociální. V době těhotenství se žena vyrovnává s velkým počtem zásadních změn života. Vývoj psychických změn a reakcí ženy v období těhotenství a při porodu je z většiny podmíněn osobností těhotné, věkem a zralostí osobnosti, stanoviskem k těhotenství, připraveností na novou roli matky, na jejím sociálním a ekonomickém zázemí, dosavadním životním prostředím, apod. Těhotná se učí a zvyká si na novou životní roli, mění staré modely chování, reorganizuje, přibírá nové typy chování. Dochází k vývoji mateřské identity, kdy žena zainteresovává vlastní já do nové role matky. Vznikají občas pocity zmatku, úzkosti, ztracenosti a nostalgie po starém způsobu žití. Dochází k přestavení celého systému rodiny. Žena postupně vytrácí statut ekonomické soběstačnosti, je pozastaven profesionální růst, žena je více vystavena závislosti na svém partnerovi a mohou přijít obavy spojené s pocitem oběti. Zřejmě snad každá těhotná proto potřebuje v tomto období plném změn podporu a pozornost ze strany partnera, rodiny i přátel. Pokud je příchod dítěte nevíтанý z důvodů ekonomických, bytových, studijních, tedy důvodů, které mají přechodný charakter, dochází většinou k postupné rovnováze během těhotenství. Pokud jsou důvody nechtěné koncepce hlubší a trvalejšího rázu, může žena zvažovat o interrupci. V těhotenství můžou znovu vyvstat starší psychické konflikty (především s vlastní matkou), které nebyly řešeny, nebo jsou nevědomé. Potlačené psychické problémy mohou vytvářet tlak na psychiku a mít účast na vzniku některých problémů v průběhu těhotenství.

Během těhotenství se mění i tělo ženy - zvyšuje se hmotnost těla, mění se tvar těla, zvyšuje se pigmentace, mohou se tvořit strie, prsy jsou napjaté. Většina žen přijímá somatické změny negativně. Ženy, které byly se svým tělem nespokojeny již před těhotenstvím, jsou zranitelnější. Ke konci těhotenství ženám vyvstávají obavy ze ztráty atraktivity, možnosti poškození těla a také ztráty kontroly nad vlastním tělem.

Fyzické adaptační mechanismy jsou doprovázeny změnami v oblasti psychické, a to především v oblasti emočního prožívání. I takové těhotné ženy, které si naplánovaly těhotenství, se ocitají v kruhu rozporuplných pocitů. Šťěstí, očekávání, naděje, důvěra a vděčnost na straně jedné, a také strach, obavy, pochybnosti, nejistota a nedůvěra na straně druhé. Objevují se také změny nálad od euforie po deprese, přemrštěné emoční reagování, hyperkritičnost, podrážděnost. Negativní pocity jsou dokonce mnohem častější než pocity pozitivní (asi 90% těhotných).

Při porodu se vylučuje celý "koktejl" hormonů, které ovlivňují fyziologický děj a také chování a psychiku matky i plodu. Oxytocin, který vyvolává děložní kontrakce, ovlivňuje i chování matky. Ratislavová (2008) zmiňuje, že Odent (1999) jej označuje jako "hormon lásky" nebo altruistický hormon. Zmiňuje, že oxytocin se objevuje při kojení, při pohlavním styku u ženy i muže, nebo i při jídle s ostatními lidmi. Jeho působení na matku a plod se doplňuje s působením hormonu prolaktinu (mateřského hormonu) a endorfiny. Endorfiny se jako tělu vlastní opiáty uvolňují při porodních bolestech, působí změny percepce matky, které mohou procítit až extatické stavy při porodu. Matka i dítě jsou jimi ve vysoké míře prosyceni ještě po určitou dobu po porodu, při kojení se zřejmě zvyšuje i hladina endorfinů, což přispívá k pečovatelskému, láskyplnému chování a k vytvoření vzájemné náklonnosti mezi matkou a dítětem. (Odent M., 1995 cit. podle Ratislavová, 2008, s.18)

3 NEPŘÍZNIVÉ PSYCHOSOCIÁLNÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ TĚHOTENSTVÍ A PLOD

3.1 Věk ženy pod 20 let

V této věkové skupině vystupuje zejména problém motivace těchto mladých žen k těhotenství. Může se jednat o těhotenství nechtěná, vzniklá z náhodného vztahu, kdy dívky ze strachu utajují těhotenství před ostatními. Nebo se může naopak jednat o graviditu chtěnou, kdy v pozadí stojí mnohdy potřeba popohnat proces dospění v ženu a osamostatnění se od rodiny, kde se dívka cítí neuznaná a sociálně izolovaná. Má zdání, že si mateřstvím zvýší prestiž, získá zájem okolí a tím zvýší i svoji sebeúctu. Výsledkem avšak bývá naopak pocit samoty, bezmoci a hněvu, izolace od vrstevníků, pocit nedostačující podpory ze strany partnera a rodiny, pocity neschopnosti ze své strany a nezvládnutí rodičovské péče. Ratislavová (2008, s. 29) zmiňuje, že psychika nezralé mladé ženy není schopná čelit po psychické stránce nárokům reality a že není ještě schopna přemýšlet dospěle, adekvátně vnímat realitu, nemá pevný žebříček hodnot a jedná často impulzivně. Nezralá matka mívá omezenou schopnost rozpoznávat potřeby dítěte a citlivě na ně reagovat, a tak je možné, že může vzniknout prostředí podporující vývoj subdeprivačních rysů osobnosti dítěte.

Matky v adolescentním věku ještě bojují o vlastní identitu, hledají odpověď na otázku "kdo jsem", snaží se porozumět svým citům a touhám, orientovat se v hodnotách, přemýšlejí o smyslu života. (Ratislavová, 2008, s. 29). V tomto období je mladý člověk natolik tvárný, že je do určitého stupně otevřen transformaci hlavních principů o sobě (např. "jsem hoden lásky"), jejichž vznik patří do etapy raného dětství. To může mít značný význam pro rodičovství matky, jejíž životní historie nebyla kladná. Každá matka má výraznou tendenci svou ranou zkušenost opakovat s rodiči při péči o vlastní dítě a tudíž hrozí riziko, že žena s nepříznivou životní historií bude tvořit podmínky pro patologický emocionální, kognitivní a také fyzický vývin dítěte. Mladistvé a neprovdané ženy rodí častěji děti s nízkou porodní hmotností a děti těchto matek mívají sklony k trestné činnosti ve svém mladistvém věku. (Hájek a kol., 1999 cit. podle Ratislavová, 2008, s. 29)

3.2 Věk ženy nad 35 let

Starší ženy jsou více zralé a mají většinou vyřešený vztah k vlastní matce. Pokud se jedná o první těhotenství po 35. roce věku matky, je mnohdy doprovázeno většími starostmi, úzkostí a vědomím, že těhotenství může skončit neúspěšně. Budoucí matka většinou pod-

stupuje amniocentézu, která přináší psychologické problémy zejména v období čekání na výsledky. Starší těhotné ženy mívají většinou ustálený žebříček hodnot, větší sebevědomí. Kladou větší důraz na uspokojování svých potřeb, jasněji informují personál o svých požadavcích, ale mohou se také častěji objevovat neshody a projevy nepřátelství vůči personálu. Objevuje se konflikt mezi požadavky ženy a požadavky dítěte. Některé ženy ve starším věku mívají potřebu prokázat si znovu vlastní hodnotu. Dokázat si, že jsou plnohodnotnými ženami i ve vyšším věku. (Ratislavová, 2008, s. 29)

3.3 Ženy v těžké sociální nebo ekonomické situaci

Do této skupiny můžeme začlenit matky svobodné, opuštěné, sociálně izolované, nebo také ženy žijící ve zvlášť nevyhovujících sociálních nebo ekonomických podmínkách. Tedy ženy, kterým chybí emočně sociální podpora, pomoc konkrétní nebo i formou rady. Porodní asistentka by z tohoto důvodu měla při péči o takovouto těhotnou úzce spolupracovat se sociální pracovnící. V důsledku izolace a opuštěnosti trpí matky frustrací svých základních potřeb odpočinku, lásky, sdílení a podpory, pronikají do depresivních stavů, častěji rodí předčasně, mívají tendence být hostilní a odmítavé vůči svému dítěti. Ženy s nízkým sociálním statutem mají vyšší riziko předčasného porodu a jejich děti mívají nižší porodní hmotnost. Hlavní příčinou horšího vývinu těhotenství jsou kromě stresu také účinky výživy a životního stylu (kouření, alkohol, nevhodná strava, pohlavní nemoci). Určitým řešením problematiky těchto žen by mohly být podpůrné programy a při dobré motivaci matek to mohou být i mateřská centra. Prioritním úkolem center je uspokojování potřeb matek, které mají prostor pro uvolnění, odreagování a naplnění svých potřeb někam patřit a přičinit se. Do skupiny těhotných žen v těžké sociální situaci řadíme i ženy žijící v konfliktním rodinném prostředí, někdy spojeným také s násilím (prevalence fyzického násilí vůči těhotným je 8 - 17 %). (Ratislavová, 2008, s. 30)

3.4 Nechtěné otěhotnění

Pokud u ženy nastane nechtěné otěhotnění, stojí před ní nesnadný úkol, rozhodnout se, pokud je ještě čas, těhotenství ukončit, nebo si jej zachovat. Když už je na interrupci pozdě nebo si žena těhotenství ponechá z nějakého dalšího důvodu, je vystavena stresu a silným negativním, nebo různorodým emocím (vůči sobě, nenarozenému dítěti, partnerovi, rodičům, kteří ji mohou nutit k interrupci apod.) (Ratislavová, 2008, s. 30)

4 MOTIVACE

Problémy motivace jsou tak staré jako lidstvo. Lidé se vždy zajímali o pohnutky vlastního chování i chování druhých. Ptali se, proč člověk jedná tak, či onak, proč se zaměřuje na dosahování těch či oněch cílů. (Homola, 1972, s.10)

Obecně lze říci, že motivace je intrapsychicky probíhající děj, vyúsťující v konečný vnitřní stav, nebo-li motiv. Je zde nutné rozlišovat konečný cíl, jímž je opětovně nějaký druh vnitřního stavu, obecně nazývaný uspokojení, a taktéž prostředky, jimiž se dá tohoto uspokojení dosahovat. *Pojmy motivace a motiv vyjadřují postulované vnitřní procesy a stavy (strukturní prvky), které vysvětlují zaměřenost chování na dosažení určitého cíle.* (Nakonečný, 1996, s. 7)

Funkcí motivace je uspokojování potřeb individua, vyjadřujících určité nedostatky jeho fyzického a sociálního bytí. Jinak řečeno, motivace zajišťuje účelné chování, udržující vitální a sociální funkci individua, tj. ve zjednodušeném řečení jeho fyzické a psychické zdraví. (Nakonečný, 1996, s. 16)

Také můžeme rozlišovat mezi vnitřní a vnější motivací. Vnitřní motivace podněcuje chování vedoucí k naplnění vlastního dobra. Vnější motivace je závislá na odměnách a trestech, z čehož pak vyplývá chování jedince. (Brown, c2007, s.8)

4.1 Potřeba a motiv

Motivace je proces iniciovaný výchozím motivačním stavem, jehož obsah odráží určitý nedostatek ve fyzickém či sociálním bytí jedince, a směřující k odstranění tohoto nedostatku, které je prožíváno jako určitá skupina uspokojení. Výchozí motivační stav charakterizovaný jakýmsi deficitem lze pojmenovat jako potřebu: něco potřebovat znamená mít nedostatek něčeho, resp. uchovávat takový stav věcí, který je nutný k udržování bezporuchového fyzického či sociálního fungování. Smyslem chování je pak ponechávání tohoto stavu, resp. jeho obnovení, když došlo k jeho narušení. Chování je instrumentální aktivita umožňující vztah mezi potřebou a jejím uspokojením. Motiv následně vyjadřuje obsah tohoto uspokojení.

Potřeby i motivy jsou psychické vnitřní stavy, které jsou si komplementární. Zjednodušeně bývají oba tyto názvy ve svém významu ztotožňovány, resp. potřeby jsou chápány jako druhy motivů, např. vedle zájmů. V hlubší analýze procesu motivace je však nezbytné jejich diferenciaci. Pojem potřeby má mnoho významových rovin, např. ekonomickou, kri-

minalistickou, fyziologickou a zajisté také psychologickou, která je specifická. (Nakonečný, 1996, s. 27)

Obecně lze tedy o potřebách a motivech jako dvou klíčových pojetí motivace říct následující:

- potřeby určují výchozí motivační stav, který se vývojem (zkušeností) zpředměťuje, tj. nalézá daný objekt činnosti a s ním spojený instrumentální vzorec chování;
- motivy určují obsah dovršující reakce (uspokojení), a jako takové jsou to dále nerozpoznané psychologické příčiny chování. (Nakonečný, 1996, s.29)

4.2 Motivace a osobnost

Studium motivace má centrální význam k pochopení osobnosti. Nelze poznat a posoudit chování jedince bez toho, aniž bychom si všimli motivačních aspektů. Chování osobnosti je výběrové - právě motivace určuje, jak se člověk bude chovat, jak a s jakým výsledkem bude konat.

Všechny motivy je třeba posuzovat ve vztahu k celkové osobnosti a k jejím vztahům k okolnímu, zejména sociálnímu prostředí. Různí lidé se mohou chovat při různých příležitostech jinak, nebo obdobně a podobné motivy mohou způsobit odlišné chování.

Motivy nevystupují jednotlivě, ale slučují se do souborů. Ty se mohou připoutávat na určitou formu chování či jednání nebo mohou mít obecnější význam a realizovat se v širším okruhu chování nebo ve všech projevech osoby.

Motivační systém se tvoří během života jedince a není zcela pevný, jsou v něm taktéž i rozpory. (Homola, 1974, s. 20)

Ne v každém chování se projevuje kompletní systém motivace, někdy převládají ty či ony aspekty, někdy na jeho pozadí mají vliv další motivy.

Sám motivační systém je globálně významným motivačním faktorem, ovlivňujícím celkové vyjádření osobnosti i její konkrétní projevy. (Homola, 1974, s. 20, 21)

Pro lidskou motivaci je typická inklinace k určitým specifickým cílům, jichž si více či méně uvědomujeme. V utváření a formování našich motivů hraje významnou roli okolí, zejména sociální. V rozdílných sociálních prostředích jsou naše motivy zaměřeny na rozdílné objekty, naše volba cílů závisí na požadavcích sociálních skupin, jejichž jsme příslušníky. (Homola, 1974, s. 21)

5 OSOBNOST

Pojem osobnosti se užívá v odlišných významech; v lidové řeči, ale i v historických vědách má hodnotící akcent, chápeme jím vynikajícího nebo nějakého výrazného jedince, jiný význam má například v právních vědách a v sociologii. Do psychologie byl pojem osobnosti uveden až na počátku dvacátého století, kdy se jevila nutnost zabývat se duševním životem člověka jako celku, a nikoli jen jako pouhým souborem určitých funkcí (jako vnímání, myšlení, cítění, chtění), jelikož jevil funkční jednotu, a když bylo nutné vysvětlit fakt, že na stejný podnět různí lidé reagují jinak, tj. když mezi podnět (S) a reakci (R) bylo nutné vložit určitý faktor, který by tuto variabilitu reakcí vysvětloval. (Nakonečný, 1998, s.9)

Pojem osobnosti tedy v psychologii znázorňuje vnitřní organizaci duševního života člověka, skutečnost, že je celkem dílčích funkcí, že tedy funguje jako jednotný celek interindividuálně odlišných předpokladů, a jako takový tvoří smysluplné souvislosti s okolními projevy, tj. s chováním individua. (Nakonečný, 1998, s. 9)

5.1 Biologická determinace osobnosti

Člověk je sice vymezen jako společenská bytost, ale je také bytostí biologickou, na což ho upozorňují jeho fyziologické potřeby a tělesné funkce. Z toho hlediska je člověk zároveň bytostí přírodní a společenskou, i když své přirozené fyziologické potřeby, což je např. potřeba jídla, uspokojuje kulturně definovanými způsoby (příprava jídla, stolování.)

Základní biologické determinanty, jejichž souhrn nazýváme konstituce, tj. vrozené uspořádání organismu, tvoří zejména: 1. evolučně preformované programy chování, 2. dědičnost. Evolučně preformované programy chování jsou tvořené systémem vrozených reflexů, resp. jejich soustav, instinktů, které zabezpečují přizpůsobení se základním životním podmínkám, resp. uspokojování základních potřeb života. Vrozeným chováním (potravnými, orientačními, obrannými a jinými reflexy) je zabezpečeno nejen fyzické přežití jedince, ale i druhu (sexualita).

U člověka se zachovávají také jisté instinktivní tendence, byť v reziduálních formách, zakomponovaných v různých způsobech sociálního chování (agrese, obrana osobního teritoria, imponování mužů při ucházení se o sexuálního partnera, sexuální reakce a další). (Nakonečný, 1995, s. 20)

Dědičnost je přenos vlastností z jedné generace na generaci druhou. Geny jsou nositeli dědičnosti, jsou součástí pohlavních buněk a je v nich obsažena substance zvaná deoxyribonukleová kyselina (zkr. DNA); dědičná informace je zakódovaná ve struktuře genu a její funkce je řízení stavby a vývoje orgánů a tkání.

Při početí se přenáší genetická informace z rodičů na děti, pohlavní buňky muže a ženy (gamety) splývají v jedno, a každá z nich obsahuje polovinu nepostradatelného počtu chromozomů; při početí se vytváří jediná buňka, která obsahuje plný počet chromozomů. Soubor předaných genů vytváří genotyp, nebo-li vrozený soubor zděděných vlastností (barvy vlasů, očí, stavby těla, stavby a činnosti nervové soustavy, enzymů, atd.) Geny se také mohou měnit působením různých faktorů, prodělávají mutaci, jež je východiskem evolučních změn.

Dědičnost psychických vlastností je podstatně méně prozkoumána než dědičnost vlastností tělesných - stanovují ji tzv. řídicí geny, které určují produkci enzymů a hormonů, jež ovlivňují činnost mozku: "Dědičnost způsobů chování spočívá v první řadě v dědičnosti stavebního plánu mozku" (G. Breuer, 1981). Dědičností je výrazně ovlivněn temperament (dispozice ke vzrušivosti). Zděděné dispozice ale mohou být dále utvářeny působením a vlivem prostředí, zejména výchovou, nejsou-li dány v krajních hodnotách (např. příliš silná vrozená vzrušivost). Proto také s přibývajícím věkem jedince ubývají vlivy dědičnosti v jeho chování. (Nakonečný, 1995, s. 22)

Vrozené vlastnosti (vlohy) tvoří genetický základ individua, jež se projevuje již u novorozenců (někteří novorozenci jsou vzrušivější než jiní). Tato genetická výbava, jejíž složkou je dědičnost, vchází do interakce s okolním životním prostředím a zejména s vlivy výchovy. (Nakonečný, 1995, s. 23)

Geny samy nejsou přímou příčinou chování, určují prostřednictvím biochemických procesů vlastnosti nervové soustavy a její činnost. (Nakonečný, 1995, s. 23)

5.2 Sociokulturní determinace osobnosti

Kulturní prostředí, do něhož se člověk rodí a v němž žije, je kvalitativně něco zcela odlišného než prostředí přírodní. Není to jen uměle přetvořená příroda, je to celý systém specifických životních podmínek, který vyžaduje specifické způsoby adaptace a který vytváří specifický druh determinace psychiky. (Nakonečný, 1995, s.27)

Primární vliv kultury umožňuje člověku rodina, do které se jako dítě narodí. Jednou z funkcí rodiny je uvést jedince do života v rámci konkrétního kulturního prostředí, tj. naučit ho orientovat se ve světě symbolů, ale i věci denní potřeby, ve světě společenských zvyků a hodnot, naučit ho kulturním zvyklostem slušného chování, sebeobsluhy, tělesné hygieny atd.

Tento proces člověka, kdy se seznamuje s konkrétním kulturním prostředím jeho rodiny a kdy si osvojuje kulturní způsoby chování, ale také i cítění a interpretace skutečnosti, se nazývá socializace. Jedná se v podstatě, jak již bylo zmíněno, o proces sociálního učení, tj. učení, jež se manifestuje v sociálních situacích a vyžaduje osvojení žádoucích způsobů chování (rolí). (Nakonečný, 1995, s. 27)

Osobností, jak již víme, se člověk nenarodí, nýbrž se jí stává, a to tehdy, kdy se u něho v raném dětství vytváří specificky lidská forma organizování a fungování psychiky. K tomu dochází v období vzniku sociálního já, z něhož se postupně vytvoří sebepojetí: z vědomého já vzniká pojetí vlastního já (ego), které není už pouze zážitkovou strukturou, ale také organizačním a dynamickým faktorem. Ego tvoří rámec významných zkušeností, organizuje je v jednotný funkční komplex a propůjčuje tomuto komplexu určitou dynamiku. Geneze osobnosti je spojena se vznikem já a tento vznik já a jeho vývoj k sebepojetí (egu) jsou základními stanovisky fungování osobnosti, a jejího dalšího vytváření, neboť osobnost funguje jako systém, který je otevřený a který je ve stálé interakci se svým životním prostředím.

V utváření osobnosti se také využívá interakce vrozených biologických činitelů (psychofyzické konstituce) a zkušeností, které jedinec získá v rámci jistého sociálního (mikro) a kulturního (makro) prostředí, ve kterém se odehrává jeho život. S přibývajícím věkem narůstá působení osobních zkušeností, a zvyrazňuje se tak osobnost jedince, její duševní individualita.

Utváření osobnosti je tedy funkcí spolupráce biologických a sociokulturních faktorů, přičemž se stále více rozhodujícím způsobem využívá vliv učení, tj. zkušeností. (Nakonečný, 1995, s. 39)

5.3 Struktura osobnosti

Pojem struktura osobnosti pak v psychologii vyjadřuje vnitřní uspořádání osobnosti, tj. souhrn jejích prvků, dispozic, které jsou rozuměny jako funkční elementy, resp. jako elementy funkcí odlišných skupin (výkonu, motivace, hodnocení, formální reaktivity atd. - tj. schopnosti, motivy, postoje, temperament, atd.)

Prvky struktury osobnosti, které jsou chápány jako dispozice rozdílných druhů, znázorňují psychické vlastnosti osobnosti, které jsou tvořeny různými třídami podle svých funkcí (schopnosti, temperament, atd.) a které se mohou spojovat v jisté syndromy či typy osobnosti. Výrazně pak lze odlišit strukturování horizontální (souřadné psychické vlastnosti osobnosti) a vertikální, které je dáno vývojem (tzv. vrstvy osobnosti). (Nakonečný, 1995, s. 61)

5.4 Typy osobnosti

Být typický znamená být svérázný, rázovitý, ale ne jedinečný, termín typ znázorňuje sdílený svéráz, charakteristiku, jež je vlastní cele skupině lidí, ovšem ne všem, ale jen některým jedincům, kteří mají něco podstatně společného a kteří se od sebe v řadě dalších vlastností liší (např. úroveň inteligence, zájmy apod.)

Člověk je charakterizován především jeho individualitou, tj. osobitostí, jedinečností, a to nejen psychickou, ale i fyzickou, která s narůstajícím věkem po stanovenou mez narůstá. Současně se však u mnoha jedinců projevuje jednota individuality a typu, tzn. že jsou jedineční, ale zároveň mají s určitými lidmi něco společného, co je podstatně charakterizuje jako určitou skupinu. (Nakonečný, 1995, s. 135)

5.4.1 Typologie extravertů a introvertů

Autorem této znamenité typologie, jež přinesla do psychologie důležité pojmy extravertů a introvertů, byl švýcarský psychiatr C. G. Jung (1921), který se rozsáhle věnoval srovnávacím studiím dosavadních typologií a vlastní typologii poté vytvořil na základě svých klinických zkušeností a své teorie psychiky. (Nakonečný, 1995, s. 138)

Michal Čákr (2010, s.16) uvádí, že Jung byl přesvědčený, že mentální psychická energie je zaměřena buď směrem ven, to je Extravertně, nebo dovnitř, kdy se jedná o Introverti. Vznikají tak dvě protichůdná zaměření, která se liší tím, odkud lidé berou psychickou energii a kam ji orientují. *Extravert (E) a Introvert (I) tedy nejsou, na rozdíl od toho, co*

si mnoho lidí pod tímto pojmem představuje, v první řadě nějaká příznačná chování, ale orientace, postoj, jímž lidé vyrovnávají mentální únavu. (Čakrt, 2010, s. 16)

Extravert

je víc zaměřen navenek, na realitu, na objekty, je společensky založený, otevřený, přístupný, činnorodý, závislý na mínění ostatních, myslí, cítí a jedná ve vztahu k objektu, je adaptabilní a prakticky založený.

Introvert

je více zaměřen na sebe sama, na svůj vnitřní svět, žije více vnitřně, má bohatou fantazii a představivost, má negativní vztah k objektu a vnější svět ho spíše obtěžuje, je uzavřený, nepřístupný, spíše pasivní, zdrženlivý, nespolečenský, nedůvěřivý, ze situace se často stahuje do sebe, v jednání je váhavý, má plno zábran. (Nakonečný, 1995, s. 138-139)

5.5 Dynamika osobnosti

Termín dynamika, který je odvozen z řeckého slova, které znamená sílu, je původně z oboru fyzikálních věd, které se zabývají pohybem a silami, jež je vyvolávají. V psychologii má však termín dynamika osobnosti přenesený význam, znázorňující téma "sil", které pohybuje osobností, tj. určují její chování, resp. blíže její formálně silové projevy. Proto bývá význam dynamiky vztahován buď ke konceptu motivace, nebo temperamentu. Zakořenil se však spíše první významový vztah: *dynamika osobnosti pojednává o motivačních dispozicích osobnosti, tj. o motivech její činnosti, resp. o motivech jako faktorech regulace chování. (Nakonečný, 1995, s. 193)*

Koncepty struktury a dynamiky osobnosti se taktéž překrývají: ve struktuře osobnosti jsou zahrnuty výkonové, dynamické a jiné prvky (funkční elementy) jako předpoklady komplexních a vzájemně závislých projevů osobnosti. (Nakonečný 1995, s.193) uvádí, že P. Schmidt a R. Simon (1987) chápou pojem dynamiky v obecné psychologii jako *konstrukt, který vysvětluje pozorovatelnou variabilitu psychických fakt s pomocí dynamických faktorů, jako jsou pud, potřeba, snaha, instinkt atd.* Jedná se o vcelku prosté vymezení, které však naznačuje, co formuje základní téma dynamiky osobnosti, jak bylo uvedeno shora: *je to téma motivů chování člověka a problémů, které s tím souvisejí, zejména principů, jež stojí za těmito motivy. (Nakonečný, 1998, s.193)*

6 HODNOTY

Psychologická axiologie se zabývá dvěma pojmy, které jsou si vzájemně propojeny - hodnota a hodnocení. Tyto komplementární pojmy ve vztahu člověka k realitě jsou častým předmětem ztotožňování a názvoslovné záměny, ovšem rozdíly mezi hodnotou a hodnocením nejsou pouze jmenovité, ale jedná se o zásadní charakteristiky jevů, jež mají speciální místo ve zmíněném vztahu subjektu k objektu. (Cakirpaloglu, 2004, s. 343)

Současná psychologická teorie obvykle souhlasí s tvrzením, že hodnota znázorňuje specifickou psychickou kategorii, která vytváří poměrně pevnou trvalou strukturu osobnosti významnou pro individuální, sociální a historické uplatnění člověka. *Hodnoty představují přesvědčení o dobrém nebo prospěšném, ale také o špatném nebo nežádoucím, které regulují individuální nebo skupinovou aktivitu. Hodnocení pak představuje psychický proces, v němž je vztah mezi subjektem a objektem regulován kvalitou a intenzitou stávající hodnoty.* (Cakirpaloglu, 2004, s. 343 - 344)

6.1 Problematika klasifikace hodnot

Cakirpaloglu (2004, s. 357) uvádí, že podle Dragomira Pantiće, který se důkladně zabýval problematikou klasifikací hodnot v psychologii a jejími kritérii, je možno hodnoty a hodnocení seřadit využitím obecných teoretických a metodologických měřítek.

Teoretická kritéria tvoří nejpočetnější skupinu v psychologické klasifikaci hodnot, kdy implikují tři dimenze formální klasifikace: objektivnost - subjektivnost, specifčnost - obecnost, relativnost - univerzálnost. K uvedeným poměrům patří následující měřítko dělení hodnot.

1. **Kdo je nositelem hodnot** - Toto měřítko dělí hodnoty na individuální, skupinové a univerzální.
2. **Původ hodnoty** - hodnoty lze rozlišovat podle zdroje vzniku na individuální a institucionální.
3. **Vztah k přirozenosti člověka a živočichům** - humanistický přístup pokládá hodnoty za imanentní vlastnosti lidské přirozenosti, zatímco někteří autoři dávají za pravdu, že i zvířata mohou mít prvky hodnot.
4. **Stupeň obecnosti** - některé hodnoty jsou dle tohoto kritéria pouze specifickým upřednostňováním. Ztotožnění hodnot s nejjednoduššími dynamickými mechanismy chování můžeme nalézt např. u Jamese Davise, který usuzuje, že hodnota

tvoří postoj, který určuje některou věc jako žádoucí nebo nežádoucí. Žádoucnost postoje vysvětluje volbu cílů.

5. **Podstata hodnoty** - podle nejobecnější podstaty se dají hodnoty rozdělit na očekávané, tj. normativní standardy chování, a na hodnoty jež vedou k naplnění existence. Normativní standardy souvisejí se sociální prospěšností kolektivu a podněcují jedince, aby jako člen společnosti prováděl to, co je třeba.
6. **Funkce lidských hodnot** - je kritériem rozlišujícím hodnoty na adaptující - které zprostředkují přizpůsobení v podmínkách, jež jsou nové, ochranné - Ego obrana, poznávací - rozdílné zájmy a kognitivní potřeby a sebeaktualizující - hodnoty růstu.
7. **Obsah hodnoty** - z hlediska specifického obsahu můžeme dělit hodnoty na normativní - jakožto orientační činitele chování a na hodnoty, jež zdůrazňují individuální a sociální žádoucnost a na preference které na chování působí selektivně.
8. **Oblast směřování hodnot** - toto kritérium soudí hodnoty podle typu dobra a výsledkem bývají kategorie morálních, estetických, náboženských a jiných hodnot.
9. **Intenzita projevu hodnoty** - je kritériem, jež hodnoty dělí na explicitní a implicitní, manifestní a latentní, aktuální a potenciální.
10. **Stupeň vědomosti** - toto kritérium tvoří hodnotu buď jakožto vědomou, nebo nevědomou. Vědomé hodnoty preferuje Allportova personalistická koncepce: převyšují-li nad hodnotami, které jsou nevědomé, jsou důkazem cílevědomé aktivity vyspělé a duševně zralé osobnosti. Výskyt nevědomých hodnot je podle něj hojný u dětí, nevyvinutých osobností a také u psychopatologických stavů.
11. **Stupeň vzdálenosti hodnoty od osoby** - podle tohoto měřítka lze rozlišovat konkrétní a abstraktní hodnoty. U konkrétních hodnot má převahu citový vztah k blízkým obsahům, objektům a pojmům, abstraktní hodnoty pak souvisejí s velmi vzdálenými obsahy a cíli.
12. **Časové dimenze** - z časového hlediska můžeme hodnoty dělit na minulé, současné a budoucí - u minulých klademe důraz na zkušenost, kontinuitu, důslednost apod., hodnoty současné tvoří aktuální zájmy, postoje, motivy atd. Budoucí hodnoty aproximují osobnostní ideály, záměry, cíle, aj.
13. **Velikost hodnoty** - toto kritérium rozděluje hodnoty podle předem určené míry, nebo stupnice - např. dva předměty stejného druhu, z nějž jeden má větší hodnotu než druhý. Kvantitativní rozlišení lze obzvláště uplatnit u hodnot materiálního, biologického nebo fyziologického původu.

- 14. Intenzita hodnoty** - měřítko intenzity je zaměřeno na vymezení výše hodnoty a je důležité pro empirické vysvětlení koncepce o hierarchii hodnot. (Cakirpaloglu, 2004, s. 357 - 362)

7 RODINA

Rodina je zajisté nejstarší lidskou společenskou institucí. Vznikla kdysi v pradávných dobách, kdy se člověk ještě moc málo podobal tomu, jak se známe dnes. A vznikla nejen z přirozeného pudu pohlavního, jenž vede k plození a rozmnožování daného živočišného druhu (k tomu ostatně není třeba rodiny), ale především z potřeby své potomstvo ochraňovat, učit, vzdělávat, připravovat pro život. (Matějček, 1994, s. 15)

Dále Sobotková (2007, s. 24) uvádí, že Kramer (1980) např. vymezuje rodinu takto: „Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.“

Rodina, jež se skládá z manželského páru a jejich přímých potomků je tedy základní společenskou jednotkou, která je známá ve všech lidských společnostech, i když může mít v rozdílných společnostech odlišné postavení v široké sociální síti a může jevit rozdílné vztahy k širšímu příbuzenstvu, popř. ke kmenovému společenství a může mít odlišnou strukturu, různé rozložení rolí a moci apod.

Základní funkce univerzální lidské rodiny ("malé rodiny, "nukleární rodiny") jsou zřejmě však všude shodné. **Tyto funkce se pak dělí na:**

- 1. Reprodukční funkce.** Rodina pořád zůstává základní jednotkou plození nové generace; ve všech známých společnostech se sice děti rodí i mimo manželství, avšak nikde není ilegimita výslovně schvalována.
- 2. Hospodářská funkce.** Každá rodina musí hospodařit, vést domácnost, vyrábět. V nynější průmyslové společnosti je tato funkce výrazně oslabena - rodina je převážně spotřební jednotkou, jež nejčastěji pouze dovršuje závěrečnou fázi výroby, ale některé výrobní prvky z rodiny ani v současné době nemizí.
- 3. Emocionální funkce.** Rodina poskytuje emoční uspokojení všem svým členům - v dobrých podmínkách rovnoměrně, tedy bez toho, aniž by se tak dělo na úkor ostatních.
- 4. Socializační funkce.** Rodina přivádí dítě významným způsobem do lidské společnosti, učí ho základním způsobům chování ve společnosti a předává mu základní kulturní společenské statky. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s.171-172)

7.1 Rodinný systém

Představa rodiny jakožto systému se utváří díky jednoduchému a dobře ověřenému poznatku: Prvky neboli elementy systému nevytváří jednotliví lidé sami o sobě, ale lidé ve vzájemných vztazích a ve vzájemné spolupráci. Systém je tedy trochu více než jen samotný součet jeho prvků. Má svůj vývoj a svoji životní dynamiku.

Rodinu tedy nepoznáváme pouze díky znalostem jejích jednotlivých členů, nýbrž chování jednoho každého působí na všechny ostatní. (Matějček, 1994, s. 47)

7.2 Typy rodin

Existuje mnoho rozlišných typologií rodin, mnohdy jsou rodiny rozeznávány podle strukturálních a strategických vzorců. Sobotková (2007, s. 53) uvádí, že v klasické práci D. Kantora a W. Lehra *Inside the family: Toward a theory of family process* (1975) jsou rozlišeny tři základní typy:

- 1. Uzavřený rodinný systém** - je typicky daný pevnými strukturami (rigidní prostor, pravidelný čas a stálá energie) jako vztažnými body pro řád a změnu.
- 2. Otevřený rodinný systém** - řád a změna vyplnou z vzájemného působení relativně pevných, ale vyvíjejících se rodinných struktur (pohyblivý prostor, proměnlivý čas a pružná energie).
- 3. Náhodný (nepravidelný) rodinný systém** - veškeré struktury jsou nestabilní (rozptýlený prostor, nepravidelný čas a kolísavá energie).

7.3 Proč se vlastně brát?

Každý by si měl sám za sebe položit otázku, jestli se právě vůbec on, nebo ona - ale i v opačném případě on měl oženit či ona provdat. Zřejmě až příliš mnoho lidí myslí (nebo bezmyšlenkovitě předpokládá), že se jedná o samozřejmou věc, že se jedná o dobré, správné a žádoucí řešení. Některé dívky již po 17. roce života a někteří chlapci po 20. roce života mívají dojem, že s nimi není něco v pořádku, když ještě před sebou nemají jasnou cestu do přístavu manželství. Tlak rodiny a přátel (společenské hodiny), někdy mírný, jindy až netaktní, je tím silnější, čím více se dívka přibližuje pětadvacítce, chlapec třicítce. Tento nápor má svoji dobrou funkci: párové manželství našeho typu je stará, staletými ověřená instituce. Pro velkou většinu lidí je to nejpraktičtější způsob, jak si utřídit osobní život a jak splnit svou povinnost vůči potomstvu. (Říčan, 2004, s. 245 - 246)

7.4 Manželství

U většiny lidí pak tedy kromě práce tvoří život v manželství a v rodině nejvýznamnější obsah jejich životního naplnění. Šťastné manželství a rodinný život, který je uspokojivý přispívá značnou měrou k osobnímu štěstí a k pocitu smysluplné minulosti, klidné a vyrovnané přítomnosti i budoucím perspektivám v časně dospělosti, stejně jako později ve stáří, jelikož představuje v dětech (a v dětech jejich dětí) vývojovou linii převyšující individuální životní běh.

Harmonické manželství je podstatou uspokojivé rodinného stavu a nejdůležitější predispozicí dobré výchovy dětí.

Dá se tedy říci, že lidé vcházejí do oficiálních partnerských svazků vlastně proto, aby uspokojili své dvě hluboko zakořeněné potřeby:

1. potřebu intimního emočního soužití - včetně uspokojení sexuálních tendencí;
2. touhu mít děti a zažívat s nimi radost z jejich vývoje.

Jinak řečeno: manželství má nejvyšší šanci na uspokojivé upevnění a trvalost, pokud do něj vstupují lidé už v celku zralí, osobně vyrovnaní a zdraví.

Proto se manželství značně mladých lidí (uzavírané před 20. rokem jejich věku) statisticky podstatně častěji rozpadají. Sám o sobě věk však není jediným činitelem působícím na osobní zralost: i mnoho starších jedinců zůstává nadměru závislých na svých rodičích, popřípadě nejsou schopni zahájit ke svému partnerovi trvalé, hluboké a uspokojivé pouto i s vědomím morální odpovědnosti za život svůj, svého partnera a dětí. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 167 - 168)

7.5 Formy rodinného života

V současné době je daleko více rozvedených a znovu uzavřených manželství, než dříve a jejich počet stále roste.

V Anglii například, představuje více než jednu třetinu všech manželství opakovaná manželství (tzn. druhé či další) manželství alespoň jednoho z páru.

Obecně jsou manželé v populaci o 2,5 roku starší než jejich ženy.

Co se dále týče forem rodinného života, vzrůstá počet nesezdaných párů a také počet matek, které jsou svobodné. V celkovém povědomí dlouho dominovala představa svobodné matky, jakožto mladé ženy, která tzv. udělala chybu. Tuto představu by bylo nyní příhodné

přehodnotit, jelikož je nyní stále více žen, jež si velmi přejí mít dítě dříve, než bude pozdě, i když nemají partnera, který by byl pro ně vhodný do manželství. (Sobotková, 2007, s. 156)

7.6 Mladá rodina

Zplození dítěte a pečování o něj jsou *jedním z hlavních životních témat*. Biologicky čistě vzato, je to obecně náš základní úkol: předat geny a uchovat rod. U člověka se ovšem jedná o větší a rozsáhlejší poslání: nestačí jenom dítě porodit a pečovat o něj tak dlouho, dokud nebude schopné se živit samo. Je také třeba jej naučit po lidské stránce cítit, myslet, přizpůsobit se složité lidské společnosti a přijmout kulturu svého národa. U většiny z nás tak vzniká ono dlouhé a krásné, i když někdy i náročné *rodičovské stadium*, "*hlavní život*". Smyslem a velkým testem našeho celého dosavadního vývoje je vychovat tělesně i duševně zdravé, prospívající děti, předat jim to nejlepší, co jsme sami převzali od rodičů a z různých jiných zdravých zdrojů a pomoci jim se začlenit do společnosti jakožto její platní a tvořiví členové. (Říčan, 2004)

Říčan (2004, s. 258) uvádí, že Erikson vytvořil a prosadil pojem *generativity*. Generativa je základním postojem, životní polohou v dospělém věku. *Být generativní znamená: nikoli z povinnosti, ale spontánně, iniciativně, z vlastní vůle, radostně, z podstaty své bytosti plodit a starat se o to, co jsme zplodili.* (Říčan, 2004, s.258).

Sílu citové vazby k vlastnímu potomstvu můžeme vidět na tom, jak je pro lidi důležité, že se mohou stát rodiči, a to i když už děti mají a z určitého důvodu si nepřejí děti další. (Říčan, 2004, s. 260)

8 RODIČOVSTVÍ

Chybí nám ještě dostatečný historický odstup, ale všechno, zdá se mi, nasvědčuje tomu, že vynález antikoncepce, jež dává ženě do rukou suverénní rozhodnutí o tom, zda, kdy a kolik bude mít děti, má pro lidstvo epochální význam, srovnatelný snad s ovládnutím ohně anebo vynálezem kola. Jedná se o hlubinnou civilizační změnu, které jsme ještě velmi blízko, abychom plně pochopili její význam. Společně s tím, jak rodičovství přestávalo být přirozeným údělem, opravdu účinně regulovatelným jedině infanticitidou, celibátem, či dobrovolnou pohlavní abstinencí, objasnila se jeho sociální určení: zviditelnilo se upevnění rodičovství ve společnosti - od její ekonomie po její správu, politiku a vědění. (Možný, 2002, s. 124)

8.1 Přejít k rodičovství

V rodinném cyklu je nejvýznamnějším přechodem přechod k rodičovství. Jedná se zároveň o zřejmě nejvýznamnější přechod v našem běhu života, a to, že máme a nebo bychom mohli mít rozhodnutí o něm ve svých rukou, ho nečiní lehčím, spíše naopak.

Možný (2002, s.126) uvádí, že Alice Rossiová systematizuje jedinečnost přechodu k rodičovství do čtyř aspektů:

1. Jedná se o přechod, k němuž dochází pod silným kulturním tlakem, orientovaným především na ženu. Sociální status ženy je historicky úzce svázán s mateřským statem. (Možný, 2002, s. 126)
2. Jedná se o přechod, k němuž dochází také mimovolně. Dítě může být počato - a zejména první dítě většinou bývá - i neplánovaně. Po dlouhé roky je v českých zemích více než každá druhá nevěsta těhotná. Je to projev změny vzorce zakládání rodiny. (Možný, 2002, s. 129)
3. Přejít k mateřství je přechodem nerevokovatelným. Dramatická rychlost společenských změn v uplynulých sto letech vzala člověku naší civilizace oporu v tradici. Člověk se musí více rozhodovat sám a musí činit rozhodnutí i v situaci, kdy nemá mnoho informací pro spolehlivější odhad následků. Nutí nás to riskovat a pokračovat metodou pokusu a omylu. Celý systém probíhá víceméně snadno proto, že prakticky všechna takto provedená rozhodnutí jsou revokovatelná; právě překotně se měnící podmínky tvoří nové a nové možnosti využití: téměř všechno se dá smazat a zkusit znovu. Člověku moderní doby se uvědomění revokovatelnosti a šance na nový pokus staly další přirozeností. Početí dítěte však nemá povahu tohoto

smyslu. Na rozdíl od výběru školy, profesionální orientace, zaměstnání i manželského partnera, zde není možná korekce už jednou učiněného rozhodnutí: dítě se nedá vzít zpátky, nebo jej vyměnit za jiné. (Možný, 2002, s. 131)

4. Jedná se o přechod zlomový. Jiné životní přechody mají určitou přípravnou periodu (sňatek je párem připravován v namlouvání, které může být také institucionalizováno jako zasnoubení; odejití posledního dítěte z domu a fáze "prázdného hnízda" jsou signalizovány změnami vztahů mezi rodiči a dětmi, a mohou být díky tomu naplánovány a připraveny; o přechodu do důchodu se ví a může být aktivně připravený dlouho dopředu). Při narození dítěte se však nejedná o pozvolný přechod - dítě, které tu doposud nebylo, zde jednoho dne je. Těhotenství připravuje ženu na mateřství fyziologicky, ovšem nikoli sociálně: je naopak obdobím plným představ a iluzí o miminku, které se má narodit. Především matky prvního dítěte častokrát po jeho narození prožívají šok, a mentální nerovnováha v časném mateřství, v těžkém průběhu označovaná jako "laktační psychóza", není zapříčiněna pouze hormonálně, ale i sociálně. (Možný, 2002, s. 131)

Z manželství se pak s narozením prvního dítěte stane rodina a manželé mimo svou dosavadní roli musí přijímat nové úkoly spjaté s mateřskou a otcovskou rolí.

Rodičovství vnáší do života mladých rodičů uspokojení další základní potřeby života, která se v tomto období výrazně manifestuje - a to potřeby mít někoho, o koho se mohou starat, kdo je na ně závislý a kdo je plně potřebuje (potřeba generativy v terminologii dle E. H. Eriksona). Dítě přináší do života manželského páru mnoho nových pozitivních vjemů. Vyvolává v rodičích dosud nepoznaný ochranný postoj, jež poskytuje nový smysl jejich životu, dává mnoho radostí z každodenního soužití, z rychlých vývojových změn a projevů přichylnosti jejich dítěte. Na straně druhé dítě přináší i řadu nových nároků do nynějšího poměrně pohodlného způsobu života. Vyžaduje kompletní změnu denního programu rodičů, znamená pro ně mnoho důležitých povinností, již nedovoluje tak volné sledování vlastních zájmů a zcela jistě vyvolává i mnoho starostí, obav a konfliktů. K rodičovství musí člověk také doznát; mnohdy příliš mladí a do sebe zamilovaní manželé vidí v dítěti více obtíže a bariéry, než přínos pro realizaci společného života. Zejména výchova prvního dítěte je často doprovázena nejistotou a následně i nedůsledností, která se někdy ještě stupňuje zásahy prarodičů - třeba i dobře myšlenými. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 170)

8.2 Současný trend odkládání mateřství

Mateřství starších žen (tzv. pozdní mateřství) není sice žádným novým úkazem, avšak jeho důvody už na přelomu 20. a 21. byly zcela odlišné, než před několika desítkami let zpět. Počet starších matek (termín označuje ženu, jež rodí po dosažených 35 letech) se rok co rok výrazně zvyšuje.

Například v Anglii, v 60. letech, byl průměrný věk při narození prvního dítěte (u vdaných žen) 24 let. V devadesátých letech to bylo u vdaných již 29,1 let (u všech žen 27,9).

Statistiky uvádějí, že téměř 10% porodů v Anglii a Walesu připadalo na matky, jež byly starší 35 let. Podobné údaje platí pro všechny vyspělé země. V naší zemi je tento trend také patrný, ale nastupuje na rozdíl od západních zemí opožděně.

Častější výskyt odkládaného mateřství se nachází mezi vysokoškolačkami. Celkově mají tyto ženy méně dětí a zůstávají také častěji dobrovolně bezdětné: 19% žen s univerzitním vzděláním dítě nemá, nebo jej nechce v porovnání s 5% žen s nižším vzděláním. (Mareš, 2004, cit. podle Sobotková, 2007, s. 154)

Sobotková (2007, s. 154) dále uvádí, že počet žen, které jsou ve 30-ti letech stále bezdětné se v průběhu devadesátých let 20. století zvýšil z 6 na 18% a toto číslo dále roste. Průměrný věk žen při prvním dítěti v roce 2002 byl 25,6 let a též stále stoupá. Celková porodnost u nás výrazně klesala od změny politického režimu roku 1989 do roku 1996, kdy se ustálila a ročně se narodí kolem 90 tisíc dětí. (Možný, 2004, cit. podle Sobotková, 2007, s. 154)

Další studie starších matek přinesla jeden nečekaný výsledek - starší matky mívají hodně často partnery, kteří jsou mladší než ony. Matky, které rodí po 40. roce mívají partnery v průměru o tři roky mladší. (Sobotková, 2007, s. 156)

8.3 Vzdělanost a zaměstnanost žen

Ženy, které mateřství odkládají, mají často vyšší vzdělání, pracují a žijí ve městě, nejdříve budují svoji profesní pozici, kariéru. Je však zajímavé, že starší matky jen málokdy samy vysvětlují odkládání svého mateřství právě díky profesním důvodům.

Ženy, které jsou zaměstnané v oblasti výzkumu, či vědy, školství, mají značně problematické rozhodování, kdy mít děti, obzvlášť, když jsou přestávky v kariéře považovány za jakousi brzdu profesního vývoje. (Sobotková, 2007, s. 155)

8.4 Kontrola porodnosti

I když v dnešní době existují účinná a celkem bezpečná orální kontracepce, užívají ji hlavně ženy do 35 let. Zhruba jedna třetina dětí matek, které mají nad 35 let se avšak rodí z neplánovaného těhotenství. Tento fakt se vysvětluje tím, že tyto ženy už nepovažují za pravděpodobné, že by ještě mohly otěhotnět a tudíž snižují svoji antikoncepční bdělost. U žen nad 40 let je to dokonce až jedna polovina dětí, které se rodí z nežádoucích těhotenství.

Od širšího sociálního kontextu odkládaného mateřství se nyní obraťme blíže k psychologickým aspektům. V centru naší pozornosti je proces rozhodování o rodičovství - jestli, a kdy mít děti. Tento proces se poddává rozličným psychologickým a sociálním tlakům.

- **Psychologické tlaky:** Studie ukazují, že mateřství je často považováno za samozřejmou součást životního plánu mladých žen. Zároveň se počet žen, jež vědomě nechtějí mít děti, odhaduje na 5% a v určitých studiích až na 15%. Podle sociologických výzkumů je celkový počet žen v České Republice mezi 18 a 40 lety, které zvažují, jestli mít dítě, nebo ne již 10% a počet mužů 21,4 %. (Rabušic, 2004 cit. podle Sobotková, 2007, s. 156)

Negativní stereotyp ženy, která nemá děti dnes už není tak silný, jako dříve, kdy žena, která si děti neplánovala, byla pokládána za sobeckou, chladnou, popřípadě citově nestálou či nešťastnou.

- **Sociální tlaky:** Očekávání rodiny i nejbližšího společenského okolí zřejmě také zčásti ovlivňují rozhodování ku prospěchu dětí. Tento tlak pro udržení rodinné linie pocítují zvláště lidé, kteří nemají sourozence a ti, jejichž rodiče stále nemají vnuky nebo jsou už dost staří. Nepřímý vliv můžou mít také přátelé - můžou znázornovat přijatelný model rodičovství a provést tak rozhodování dosud bezdětného páru jednodušším.

I když osobní poměry a společenské očekávání do určité míry ovlivňují proces rozhodování o rodičovství, do popředí vchází čistě individuální hodnocení pozitiv a negativ, nebo-li přínosů a obětí rodičovství. (Sobotková, 2007, s. 156 - 157).

8.5 Oběti rodičovství

1. *Zpomalení kariéry matky.*
2. *Finanční znevýhodnění*
3. *Omezení osobní svobody - péče o dítě zvláště v útlém věku znamená vysoké nároky limitující životní styl ženy. Velká mezinárodní studie, jejíž součástí byl britský výzkum, identifikovala ztrátu osobní svobody jako hlavní důvod odkládání mateřství.*
4. *Dopad na manželský vztah - ten uvádí po narození dítěte asi 50% párů, zejména negativní vliv vyčerpanosti a případné emocionální lability ženy na sexuální život.*

Sobotková (2007, s. 157) dále uvádí, že další studii na téma oběti rodičovství vypracovali i např. Campbell se spolupracovníky (1982), Michaels (1988) a další. Kromě výše uvedených "obětí" se zde dají dohledat i jiné důvody, které uvádějí dobrovolně bezdětné páry:

5. *Rodičovství je nezvratné rozhodnutí, nelze je vzít zpět.*
6. *Některé ženy a muži se obávají, že by nebyli dobrými rodiči.*
7. *Některé páry nechtějí přivést děti na svět, kde hrozí nukleární konflikt a kde jsou další vážné globální problémy.* (Sobotková, 2007, s. 157)

8.6 Přínosy rodičovství

1. **Rozvoj vztahů:** Mateřství vkládá nový, častokrát radostný vztah s dítětem a přináší nový rozměr ve vztahu k partnerovi - žena vidí manžela v nové roli jakožto otce a manžel zase svou ženu v nové roli matky. Mateřství je taktéž podkladem pro nová přátelství s ostatními matkami a s rodinami, ve kterých jsou malé děti.
2. **Osobní naplnění:** Pro některé ženy je mateřství taktéž příležitostí k sebevyjádření a k osobnímu rozvoji, přikládá pocit osobní hodnoty, event. smyslu života.
3. Sobotková (2007, s. 158) uvádí, že z reprezentativní studie Gormlyové et al. (1987) můžeme doplnit další důvody, proč mít děti. Jedná se o pokračování rodu - pro některé rodiče je velmi důležitý pocit, že díky dětem přesáhne jejich rodina do budoucnosti.
4. **Rodičovství je výzvou, zdrojem podnětů,** jež lidem dává příležitost poznávat sebe i druhé tak, jak by to bez dítěte nebylo možné.
5. **Rodičovství je znamením dospělosti.** Zde je zajímavý rozdíl mezi muži a ženami - tento důvod uvádí 79% žen, ale pouze 21% mužů. (Sobotková, 2007, s. 158)

Manželství a rodičovství jsou tedy sice důležitou složkou naplnění života dospělého člověka, avšak soužití s partnerem a život v rodině není ani dostačující a ani nutnou podmínkou osobního štěstí. Předpoklad, že lidé, kteří zůstávají svobodní, nemůžou být šťastní, je neopodstatněný. Člověk může k naplnění svého života dospět odlišnými cestami a může nacházet různá náhradní uspokojení - v práci, ve vědeckém nebo uměleckém tvoření, ve společenské činnosti apod. Mnoho svobodných je po 40. roce vědomo svého stavu a jsou s ním spokojeni - našli si svůj osobitý způsob života, který je uspokojuje a který ani nechtějí měnit. (Langmeier, Krejčířová, 1998, s. 174)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

9 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY VÝZKUMNÉHO PROJEKTU

9.1 Cíle výzkumu

V této práci je vytvořeno následovných 5 cílů:

Cíl 1: Zjistit, co jsou nejčastější důvody prvorodiček různých věkových skupin pro početí prvního dítěte.

Cíl 2: Zjistit, jakou formu vztahu upřednostňují prvorodičky různých věkových skupin před početím prvního dítěte.

Cíl 3: Zjistit, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležité společné sociální zázemí s partnerem (možnost společného bydlení partnerů), při rozhodování o početí prvního dítěte.

Cíl 4: Zjistit, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležité dosažení požadovaného stupně vzdělání, při rozhodování o početí prvního dítěte.

Cíl 5: Zjistit, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležitá finanční jistota a finanční zabezpečení, při rozhodování o početí prvního dítěte.

9.2 Výzkumná metoda

Výzkumné šetření bylo realizováno kvantitativní metodou, prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření, obsahujícího 9 otázek. Dotazník byl koncipován formou uzavřených otázek, dále polouzavřenými otázkami s možností "jiné" a otázkami s hodnotící číselnou škálou důležitosti s čísly od 1 do 5-ti, přičemž číslo 1 náleží možnosti "velmi málo důležité" a číslo 5 možnosti "velmi důležité". Šíření dotazníků probíhalo jak ve formě elektronické, tak ve formě tištěné rozdáním dotazníků v prenatální poradně gynekologické ambulance v Kyjově a na oddělení šestinedělí nemocnice Kyjov. Celkem bylo rozdáno 74 tištěných dotazníků, z nichž bylo vráceno a vyplněno 57 dotazníků. Elektronických dotazníků bylo vyplněno 78. Celkový počet vyplněných dotazníků je tedy 135. Návratnost dotazníků je 89 %.

Otázky dotazníku jsou vytvořeny tak, aby splňovaly jednotlivé cíle práce. Otázka č. 1 zjišťuje věk prvorodiček a na základě tohoto zjištění jsou pak prvorodičky rozděleny do tří věkových skupin, místo do původně plánovaných 5-ti, vzhledem k malému počtu prvorodiček mladších 20-ti let a starších 35-ti let. Tyto tři nově vzniklé věkové skupiny tedy následně tvoří prvorodičky v rozhraní: méně jak 20 - 25 let, 26 - 30 let a 31 let a více. Tyto

jednotlivé věkové skupiny jsou pak dále se svými výsledky zkoumány a porovnávány mezi sebou.

Otázka č. 2 zkoumá nejvyšší dosažené vzdělání prvorodiček vzhledem k následnému vyhodnocení cíle č. 4 - tedy zjistit, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležité dosažení jimi požadovaného stupně vzdělání, při rozhodování o počtu prvního dítěte. Otázka č. 3 zjišťuje cíl č. 1, tedy zkoumá nejčastější důvody prvorodiček různých věkových skupin k počtu prvního dítěte. Otázka č. 4 zjišťuje cíl č. 2, tedy jakou formu vztahu (manželský vztah, svobodný vztah) upřednostňují prvorodičky různých věkových skupin před počtem prvního dítěte. Otázka č. 5 se vztahuje také na cíl č. 2, který doplňkově zjišťuje, proč si některé prvorodičky zvolily svobodný vztah. Otázka č. 6 a 7 se vztahuje k cíli č. 3, který zkoumá, jestli je pro prvorodičky různých věkových skupin důležité společné sociální zázemí s partnerem (tedy možnost společného bydlení partnerů), a jestli by ovlivnil jejich rozhodnutí o počtu prvního dítěte fakt, že bydlí s partnerem každý zvlášť. Toto bylo zkoumáno pomocí již zmíněné škály důležitosti od č. 1 do č. 5, s volbou možností "velmi málo důležité - velmi důležité" a také uzavřenou otázkou vztahující se na ovlivnění pro toto rozhodnutí. Otázka č. 8 je opět realizována prostřednictvím hodnotící škály důležitosti a koreluje se zmíněnou otázkou č. 2, jejichž záměrem je zjistit odpověď na cíl č. 4, tedy důležitost dosažení požadovaného stupně vzdělání, při rozhodování prvorodiček o počtu prvního dítěte. Poslední otázka č. 9 se vztahuje na cíl č. 5, který zkoumá, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležitá finanční jistota a finanční zabezpečení, při rozhodování o počtu prvního dítěte také pomocí hodnotící škály důležitosti.

Ke zpracování jednotlivých otázek byly vytvořeny tabulky a odpovědi pak zaznamenávány prostřednictvím metody "čárkování", z níž pak vyplynuly jednotlivé počty odpovědí na každé otázky jednotlivých skupin prvorodiček. U hodnotící škály důležitosti byla pak spočítána jednotlivá čísla, která uvedla každá skupina prvorodiček, a následně byl tento součet vydělen počtem prvorodiček v každé věkové skupině. Těmito výpočty vznikly klasické aritmetické průměry jednotlivých věkových skupin, které vyjadřují průměrnou míru důležitosti prvorodiček různých věkových skupin. Tyto průměry byly také jako jednotlivé odpovědi uzavřených a polouzavřených otázek zaznamenány do podoby tabulek a grafů, kde se prostřednictvím slovního komentáře vyhodnotila zjištěná data, která byla porovnána mezi jednotlivými věkovými skupinami prvorodiček. Relativní četnost je v tabulkách a grafech zaokrouhlena na jedno desetinné číslo.

9.3 Výzkumný vzorek

Dotazník byl určen pro všechny prvorodičky, který byly v danou chvíli těhotné, nebo krátce po porodu. Do výzkumného šetření se zapojilo 135 prvorodiček z nichž byly 4 ve věkové skupině méně jak 20 let, 38 prvorodiček ve věkové skupině 20 - 25 let, 55 prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let, 29 prvorodiček ve věkové skupině 31 - 35 let a 9 prvorodiček ve věkové skupině 36 let a více. Nejméně tedy bylo prvorodiček ve věku méně jak 20 let a ve věku 36 let a více. Následným spojením těchto méně početnějších skupin k více početnějším vznikl počet 42 prvorodiček ve věkovém rozhraní méně jak 20 - 25 let, 55 prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let a 38 prvorodiček ve věkovém rozhraní 31 let a více. Nejvíce bylo vyplněno elektronických dotazníků (78), poté tištěných dotazníků z oddělení šestinedělí (45) a nejméně dotazníků bylo vyplněno v prenatální poradně gynekologické ambulance (12). Veškerý výzkum prostřednictvím tištěných dotazníků proběhl po následném schválení vedoucích pracovníků jednotlivých zařízení.

10 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH ZPRACOVÁNÍ

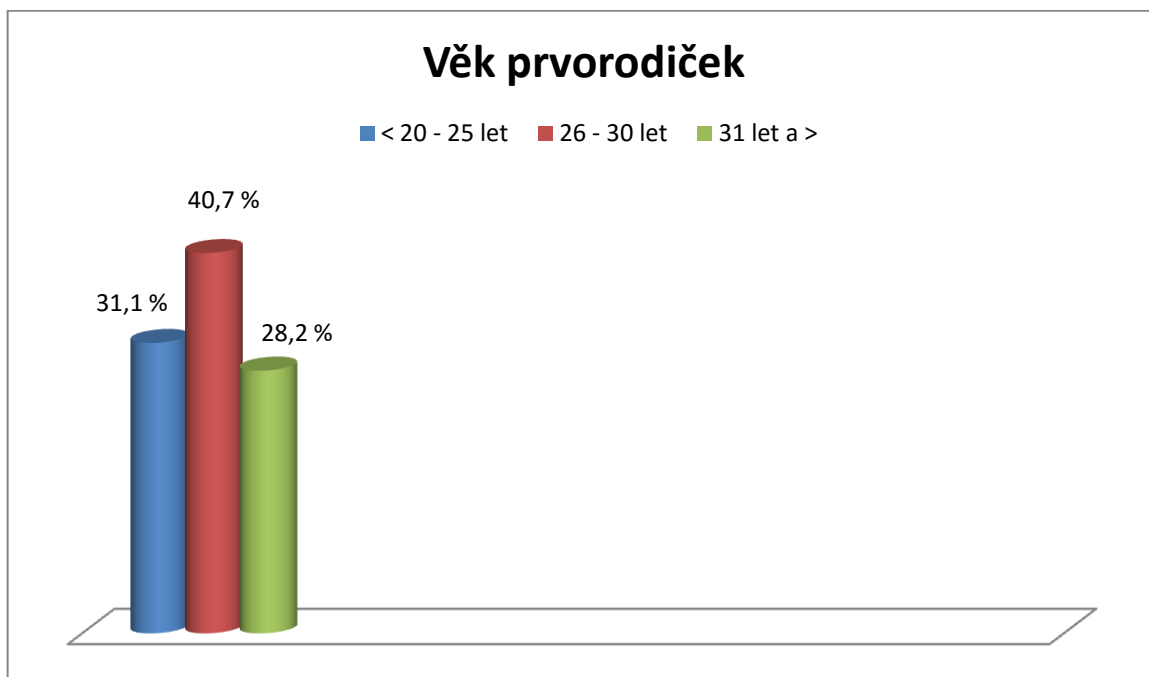
Tato kapitola se zabývá prezentací výsledků, které byly získány z dotazníkového šetření.

Otázka č. 1: Kolik je Vám let?

Tabulka 1 - Věk prvorodiček

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost v %
< 20 - 25 let	42	31,1 %
26 - 30 let	55	40,7 %
31 let a >	38	28,2 %
Celkem	135	100,0 %

Graf 1 - Věk prvorodiček

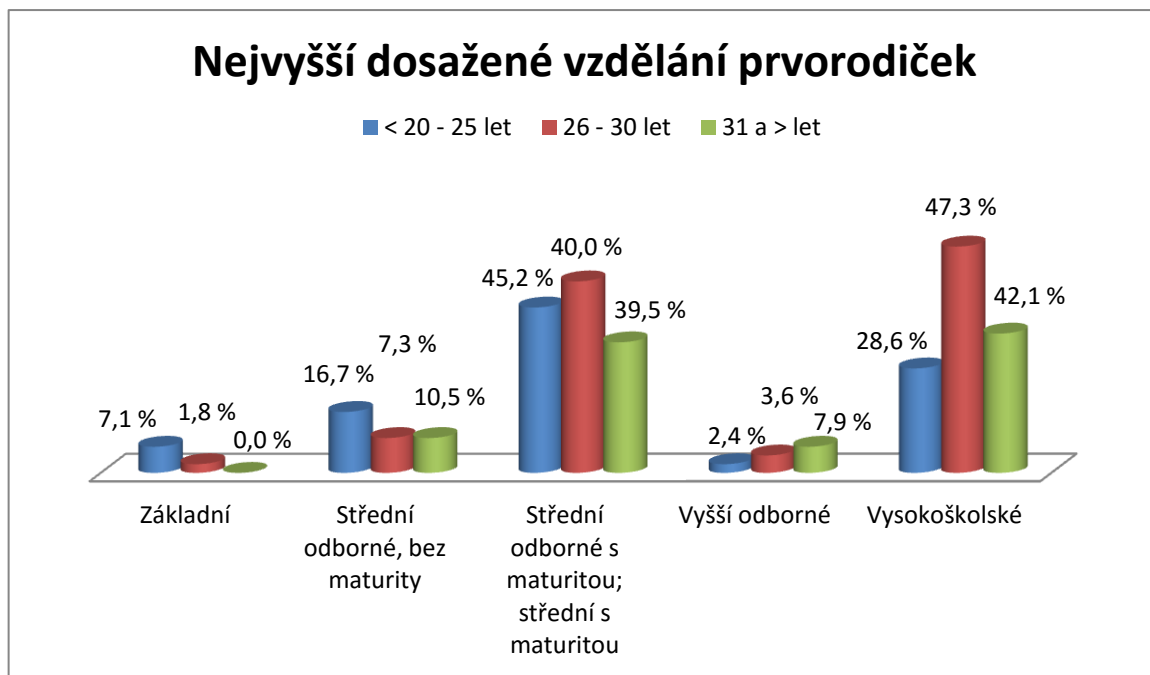
Komentář: Z tabulky a grafu vyplývá, že nejvíce prvorodiček, v počtu 55 (40,7 %) je ve věkovém rozmezí 26 - 30 let. Druhou nejpočetnější skupinou jsou prvorodičky ve věkovém rozmezí méně jak 20 - 25 let v počtu 42 (31,1 %). Nejméně je prvorodiček ve věkové skupině 31 let a více s počtem 38 (28,2 %).

Otázka č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 2 - Nejvyšší dosažené vzdělání prvorodiček

Věkové skupiny	Absolutní četnost (n)			Relativní četnost v %		
	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 a > let	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 a > let
Základní	3	1	0	7,1 %	1,8 %	0,0 %
Střední odborné, bez maturity	7	4	4	16,7 %	7,3 %	10,5 %
Střední odborné s maturitou; střední s maturitou	19	22	15	45,2 %	40,0 %	39,5 %
Vyšší odborné	1	2	3	2,4 %	3,6 %	7,9 %
Vysokoškolské	12	26	16	28,6 %	47,3 %	42,1 %
Celkem	42	55	38	100 %	100 %	100%

Graf 2 - Nejvyšší dosažené vzdělání prvorodiček

Komentář: Z tabulky a grafu je patrné, že ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let je nejvíce prvorodiček se vzděláním středním odborným s maturitou, v počtu 19 (45,2%). Druhým nejčastějším vzděláním u prvorodiček v této věkové skupině je vzdělání vysokoškolské, které uvedlo 12 (28,6%) respondentek. Dále je 7 (16,7 %) prvorodiček v této věkové skupině se vzděláním středním odborným bez maturity, 3 (7,1 %) se vzděláním základním a 1 (2,4%) prvorodička se vzděláním vyšším odborným.

Dále z grafu a tabulky vyplývá, že nejvíce prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let má vzdělání vysokoškolské v počtu 26 (47,3%), druhým nejčastějším vzděláním v této věkové skupině je vzdělání střední odborné s maturitou v počtu 22 (40,0%) prvorodiček, dalším nejčastějším vzděláním je vzdělání střední odborné bez maturity v počtu 4 (7,3%) respondentek, 2 (3,6 %) prvorodičky z této věkové skupiny mají vzdělání vyšší odborné a pouze 1 (1,8 %) prvorodička z tohoto věkového rozhraní uvedla, že má vzdělání základní.

Poslední vyhodnocení této tabulky a grafu patří prvorodičkám ve věku 31 let a více. Z analýzy dat vyplývá, že nejvíce prvorodiček v tomto věkovém rozhraní, tedy 16 (42,1%) má také jako předchozí skupina vysokoškolské vzdělání, dále pak následuje druhé nejpočetnější vzdělání - střední s maturitou, v počtu 15 (39,5%), dále vzdělání střední odborné bez maturity, které uvedly 4 (10,5%) respondentky, a poslední vyšší odborné vzdělání, které bylo v této věkové skupině uvedeno 3 (7,9 %) prvorodičkami. Možnost základního vzdělání v této skupině neuvědli nikdo.

Otázka č. 3: Vyberte jednu z nabízených možností, která u Vás vedla k početí prvního dítěte.

Věková skupina: < 20 - 25 let

Tabulka 3 - Důvody prvorodiček pro početí prvního dítěte ve věku: < 20 - 25 let

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost v %
Toužila jsem po dítěti v mladém věku (do 25 let).	7	16,7 %
Měla jsem již zajištěné sociální a finanční podmínky, což jsem považovala za nutné, před početím prvního dítěte.	12	28,6 %
Splnila jsem si již prvky seberealizace (např. dostudovala jsem, pracovala jsem, užila jsem si dostatečně života před nástupem povinností spojených s příchodem prvního dítěte.	8	19,1 %
Měla jsem potíže s reprodukci, dítě se mi narodilo v jiném věku, než jsem si původně plánovala.	1	2,3 %
Otěhotněla jsem neplánovaně.	14	33,3 %
Jiné	0	0,0 %
Celkem	42	100,0 %

Věková skupina: 26 - 30 let

Tabulka 4 - Důvody prvorodiček pro početí prvního dítěte ve věku: 26 - 30 let

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost v %
Toužila jsem po dítěti v mladém věku (do 25 let).	0	0,0 %
Měla jsem již zajištěné sociální a finanční podmínky, což jsem považovala za nutné, před početím prvního dítěte.	21	38,2 %
Splnila jsem si již prvky realizace (např. dostudovala jsem, pracovala jsem, užila jsem si dostatečně života před nástupem povinností spojených s přích. prvního dítěte.	29	52,7 %
Měla jsem potíže s reprodukcí, dítě se mi narodilo v jiném věku, než jsem si původně plánovala.	1	1,8 %
Otěhotněla jsem neplánovaně.	4	7,3 %
Jiné	0	0,0 %
Celkem	55	100,0 %

Věková skupina: 31 let a více

Tabulka 5 - Důvody prvorodiček pro početí prvního dítěte ve věku: 31 let a >

	Absolutní četnost (n)	Relativní četnost v %
Toužila jsem po dítěti v mladém věku (do 25 let).	0	0,0 %
Měla jsem již zajištěné sociální a finanční podmínky, což jsem považovala za nutné, před početím prvního dítěte.	13	34,2 %
Splnila jsem si již prvky realizace (např. dostudovala jsem, pracovala jsem, užila jsem si dostatečně života před nástupem povinností spojených s přích. prvního dítěte.	12	31,6 %
Měla jsem potíže s reprodukcí, dítě se mi narodilo v jiném věku, než jsem si původně plánovala.	8	21,1 %
Otěhotněla jsem neplánovaně.	2	5,3 %
Jiné	3	7,9 %
Celkem	38	100,0 %

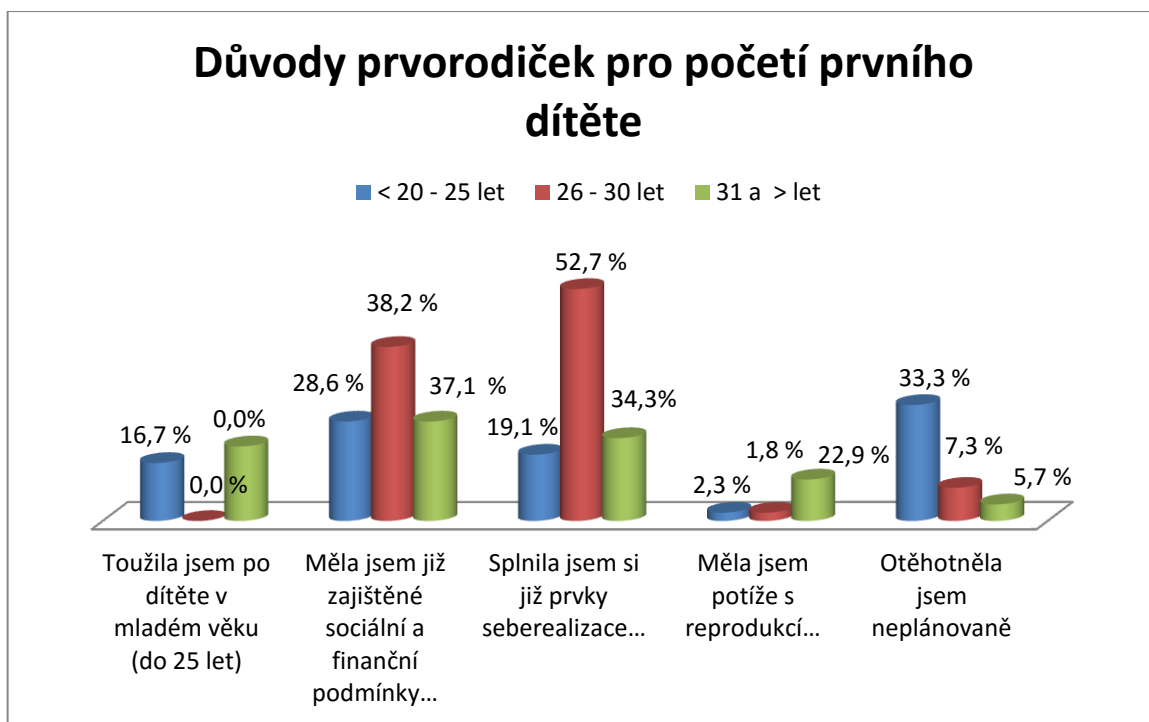
Jiné:

Věková skupina: 31 let a >

Tabulka 6 - Jiné důvody pro početí prvního dítěte prvorodiček: 31let a >

Důvody	Počet
Nalezení vhodného partnera v pozdějším věku.	3

Graf 3 - Důvody prvorodiček pro početí prvního dítěte

Komentář: Z tabulek a grafu vyplývá, že u skupiny prvorodiček ve věku méně jak 20 - 25 let byl nejčastějším důvodem pro početí v počtu 14 (33,3%) prvorodiček důvod neplánovaného otěhotnění. Dalším nejčastějším důvodem v této věkové skupině v počtu 12-ti respondentek (28,6%) byl důvod zajištěných sociálních a finančních podmínek před početím prvního dítěte. Třetím nejvíce udávaným důvodem pro početí v počtu 8 (19,1%) prvorodiček byly již splněné prvky seberealizace. Čtvrtým nejčastějším důvodem, tedy v počtu 7 (16,7 %) prvorodiček byla touha po dítěti v mladém věku. Pouze 1 (2,3%) respondentka v této věkové skupině uvedla, že měla potíže s reprodukcí. Jiný důvod pro početí prvního dítěte v této věkové skupině nebyl uveden vůbec.

Dále z tabulek a grafu plyne, že u skupiny prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let bylo nejčastějším důvodem pro početí u 29 (52,7%) prvorodiček splnění prvků seberealizace. Druhým nejčastějším důvodem pro početí prvního dítěte v této skupině byl důvod zajištěných sociálních a finančních podmínek u 21 (38,2%) respondentek. V pořadí třetím důvodem pro první početí bylo neplánované otěhotnění u 4 (7,3 %) prvorodiček. Posledním důvodem, a to pouze u 1 (1,8%) respondentky byly potíže s reprodukcí. Jiný důvod pro početí opět nebyl v této věkové skupině uveden.

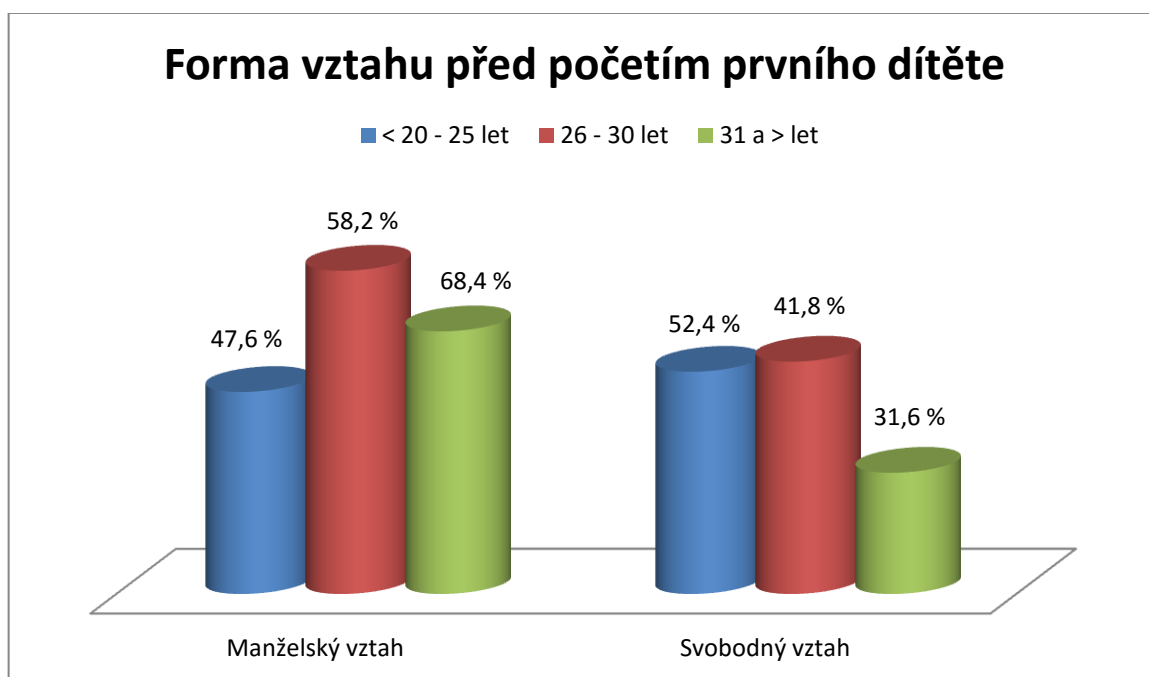
Poslední vyhodnocení tabulek a grafů se vztahuje na věkovou skupinu 31 let a více, kdy prvorodičky v tomto věku udávají jako nejčastější důvod pro početí prvního dítěte nutnost zajištění sociálních a finančních podmínek v počtu 13-ti (34,2%) respondentek. Druhým nejčastějším důvodem pro početí je v počtu 12-ti (31,6 %) prvorodiček důvod splnění prvků seberealizace. Třetím důvodem v počtu 8 (21,1%) prvorodiček byly problémy s reprodukcí, dále pak 3 (7,9 %) respondentky udaly jiné důvody a pouze 2 (5,3 %) respondentky uvedly, že otěhotněly v tomto věkovém rozhraní neplánovaně.

Otázka č. 4: Jakou formu vztahu jste s partnerem upřednostňovali před početím prvního dítěte?

Tabulka 7 - Forma vztahu před početím prvního dítěte

Věkové skupiny	Absolutní četnost (n)			Relativní četnost v %		
	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 let a >	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 let a >
Manželský vztah	20	32	26	47,6 %	58,2 %	68,4 %
Svobodný vztah	22	23	12	52,4 %	41,8 %	31,6 %
Celkem	42	55	38	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Graf 4 - Forma vztahu před početím prvního dítěte

Komentář: Z výsledků tabulky a grafu vyvstává fakt, že u prvorodiček ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let je nejvíce preferovanou formou vztahu svobodný vztah a to u 22 (52,4%) prvorodiček. Dále pak 20 (47,6 %) prvorodiček uvedlo, že by preferovalo manželský vztah.

Dále z výsledků vyplývá, že naopak u prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let je upřednostňován vztah manželský, v počtu 32 (58,2%) respondentek. Možnost svobodného vztahu dále uvedlo 23 (41,8 %) prvorodiček.

Poslední analýza této tabulky a grafu se vztahuje na poslední skupinu prvorodiček ve věkovém rozhraní 31 let a více. Tyto prvorodičky uvedly, že před početím svého prvního dítěte preferovaly vztah manželský v počtu 26-ti (68,4%) prvorodiček. Jako preferenci svobodného vztahu v tomto věku uvedlo 12 (31,6 %) prvorodiček.

Otázka č. 5: Z jakého důvodu jste s partnerem upřednostňovali svobodný vztah před početím prvního dítěte?

Tabulka 8 - Důvody prvorodiček pro svobodný vztah

Věkové skupiny	Absolutní četnost (n)			Relativní četnost v %		
	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 let a >	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 let a >
Nechceme se pak případně rozvádět, (snazší je se rozjet).	3	2	0	13,6 %	8,7 %	0,0 %
Nepřijde nám důležité, aby se dítě muselo narodit do manželského vztahu.	9	13	4	40,9 %	56,5 %	33,3 %
Nechtěli jsme prozatím obětovat finance na svatbu.	2	5	5	9,1 %	21,7 %	41,7 %
Jiné	8	3	3	36,4 %	13,1 %	25,0 %
Celkem	22	23	12	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Jiné odpovědi:**Věková skupina: < 20 - 25 let***Tabulka 9 - Jiné důvody pro svobodný vztah prvorodiček: < 20 - 25 let*

Důvody	Počet
Jeho bych si nevzala.	1
Svatbu jsme posunuli při zjištění těhotenství.	5
Neuvažovali jsme se zatím brát.	1
Nemám v současné době partnera.	1
Celkem	8

Věková skupina: 26 - 30 let*Tabulka 10 - Jiné důvody pro svobodný vztah prvorodiček: 26 - 30 let*

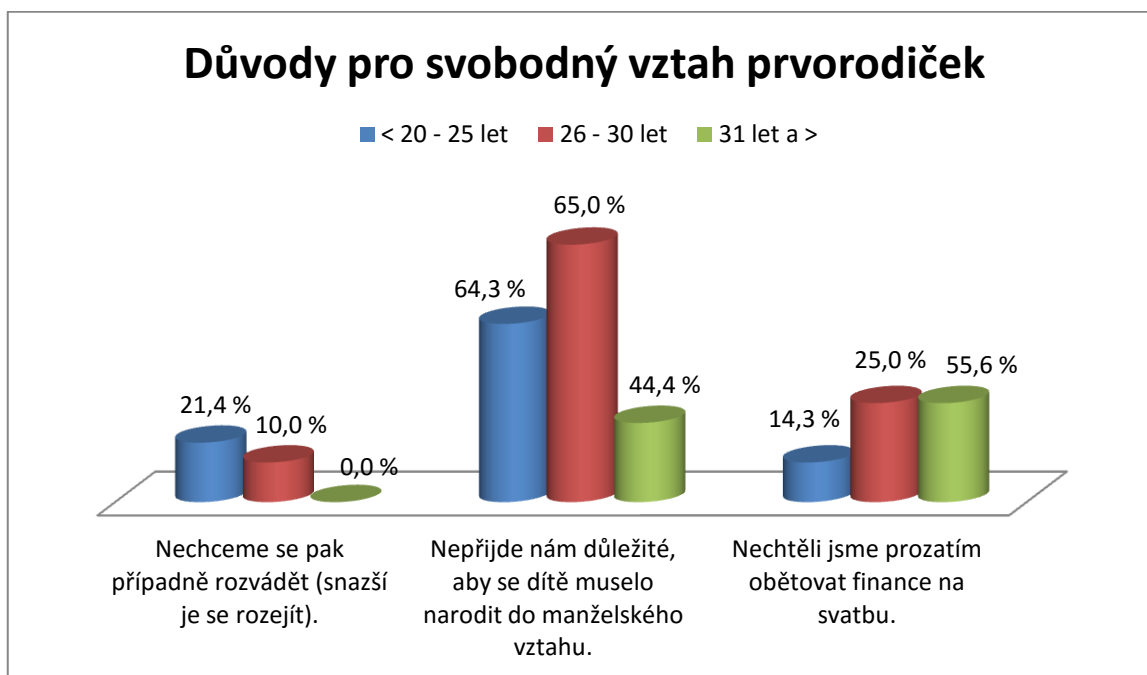
Důvody	Počet
Nemůžeme se dohodnout na typu svatby.	1
Nechtěla jsem dítě.	1
Partner mě nestihl požádat o ruku, těhotná se vdávat nechci. Později se ale vzít chceme.	1
Celkem	3

Věková skupina: 31 let a více

Tabulka 11 - Jiné důvody pro svobodný vztah prvorodiček: 31 let a >

Důvody	Počet
Svatbu plánujeme později. Byly zdravotní problémy.	1
Krátkodobý vztah, abychom uzavřeli manželství.	1
Dítě se nám narodilo dřív, svatbu plánujeme později.	1
Celkem	3

Graf 5 - Důvody pro svobodný vztah prvorodiček

Komentář: Z celkového počtu 57 svobodných prvorodiček prvorodičky z věkové skupiny méně jak 20 - 25 let, konkrétně 9 (40,9 %), udává jako nejčastější důvod preference svobodného vztahu to, že jim nepřijde důležité, aby se dítě muselo narodit do manželského vztahu. Dalším nejčastějším důvodem upřednostňování svobodného vztahu v této skupině jsou jiné důvody, kterých je 8 (36,4 %) a které jsou uvedeny v tabulce rozdělené podle jednotlivých "jiných" odpovědí různých věkových skupin výše. Třetím nejčastějším důvo-

dem u 3 (13,6%) prvorodiček je fakt, že se v tomto věku nechtějí případně rozvádět a snazší je se pro ně rozejít. Nejméně častým důvodem je u 2 (9,1 %) prvorodiček důvod odmítnutí obětovat finance na svatbu v současné době.

Dále můžeme dle analýzy tabulky a grafu vyhodnotit nejčastější důvody pro svobodný vztah u prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let. Tyto prvorodičky udávají jako nejčastější důvod svobodného vztahu stejně jako předchozí věková skupina to, že jim nepřijde důležité, aby se muselo dítě narodit do manželského vztahu v počtu 13-ti (56,5%) respondentek. Druhým nejčastějším důvodem je v počtu 5-ti (21,7 %) respondentek odmítnutí prozatímního obětování financí na svatbu. Třetími důvody v pořadí pro svobodný vztah jsou odpovědi "jiné", které jsou zaznamenány opět dle věkových skupin výše v tabulkách a které jsou v této skupině 3 (13,1 %). Posledním, nejméně uváděným důvodem v tomto věkovém rozhraní, v počtu 2 (8,7 %) respondentek je důvod takový, že se prvorodičky nechtějí případně rozvádět a je snazší se pro ně rozejít.

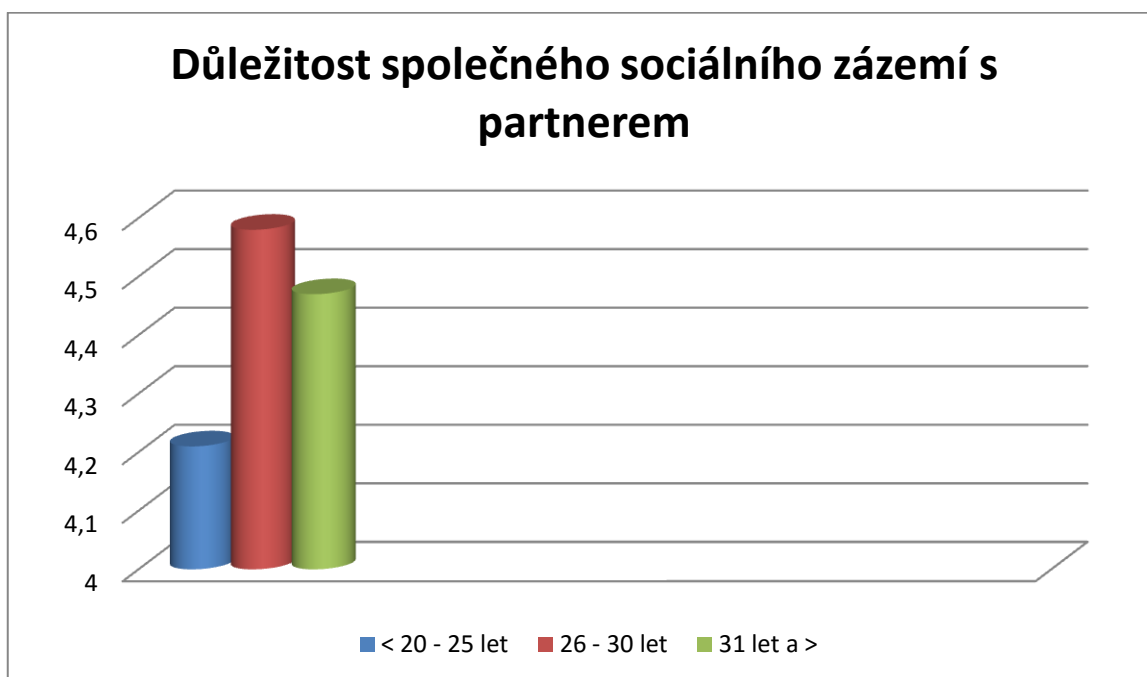
Poslední analýza, která vyhodnocuje důvody svobodného vztahu prvorodiček ve věkovém rozhraní 31 let a více vypovídá, že nejvíce prvorodiček v tomto věku, tedy 5 (41,7 %) nechce prozatím obětovat finance na svatbu. Dále těmito prvorodičkám v počtu 4 (33,3 %) nepřijde důležité, aby se jejich dítě muselo narodit do manželského vztahu a nejméně prvorodiček, tedy 3 (25,0 %) uvádějí "jiné" důvody pro svobodný vztah. Důvod, který je ve znění: "Nechceme se pak případně rozvádět, snazší je se rozejít", neudává žádná prvorodička z této věkové skupiny.

Otázka č. 6: Bylo pro Vás při rozhodování o početi prvního dítěte důležité, aby se dítě narodilo do společného sociálního zázemí (tedy tam, kde bydlíte s partnerem oba) ? (Zakroužkujte prosím číslo, které je podle nabízené číselné škály nejbližší k Vašemu postoji a postupujte tak i u dalších otázek, kde je uvedena škála.), (1 = velmi málo důležité → 5 = velmi důležité.

Tabulka 12 - Důležitost společného sociálního zázemí s partnerem

Věkové skupiny	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 let a >
Průměrné hodnoty	4,21	4,58	4,47

Graf 6 - Důležitost společného sociálního zázemí s partnerem

Komentář: Z tabulky a grafu plyne, že pro prvorodičky ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let, je míra důležitosti společného sociálního zázemí s partnerem při rozhodování o početi prvního dítěte poměrně důležitá, protože je uvedena hodnotou 4,21 z maximální míry důležitosti znázorněné číslem 5.

U prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let je míra důležitosti ke společnému sociálnímu zázemí s partnerem při rozhodování o početí prvního dítěte nejvyšší, jelikož je uvedena číslem 4,58 z 5.

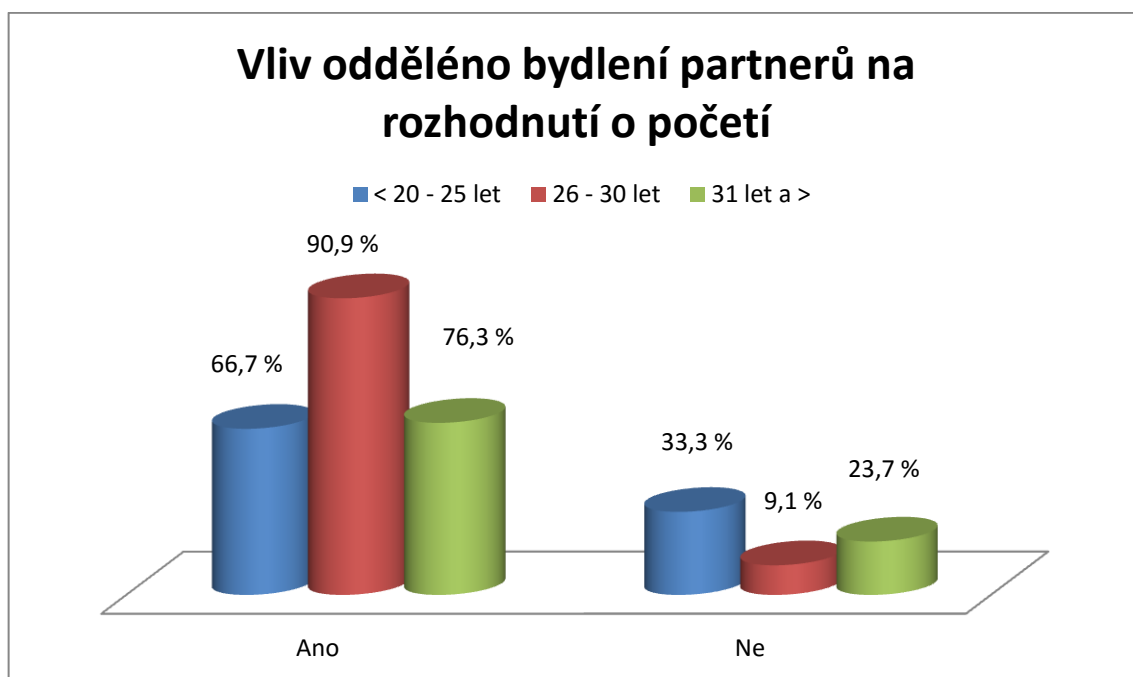
Poslední zkoumaná věková skupina v rozmezí 31 let a více udává míru důležitosti společného sociálního zázemí s partnerem při rozhodování o početí prvního dítěte číslem 4,47 z 5, což lze také pokládat za vysoké číslo důležitosti.

Otázka č. 7: Ovlivnil by Vaše rozhodnutí o početí prvního dítěte fakt, že bydlíte s partnerem každý zvlášť?

Tabulka 13 - Vliv odděleného bydlení partnerů na rozhodnutí o početí

Věkové skupiny	Absolutní četnost (n)			Relativní četnost v %		
	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 let a >	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 let a >
Ano	28	50	29	66,7 %	90,9 %	76,3 %
Ne	14	5	9	33,3 %	9,1 %	23,7 %
Celkem	42	55	38	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Graf 7 - Vliv odděleného bydlení partnerů na rozhodnutí o početí

Komentář: Ze zkoumaných výsledků tabulky a grafu vyplývá, že prvorodičky ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let by 28 (66,7 %) z nich ovlivnil jejich rozhodnutí o početí prvního dítěte fakt, že bydlí s partnerem každý zvlášť. Z toho 14 (33,3 %) prvorodiček by v této věkové skupině tento fakt neovlivnil při rozhodování o početí prvního dítěte.

Dále by prvorodičky ve věkovém rozmezí 26 - 30 let v drtivé většině, a to u 50-ti (90,9%) respondentek ovlivnil fakt, že bydlí s partnerem každý zvlášť při rozhodnutí o početí prv-

ního dítěte. Zbýlých 5 (9,1%) prvorodiček v této skupině uvádí, že by jejich rozhodnutí o početí prvního dítěte oddělené bydlení partnerů neovlivnilo.

Poslední skupinu prvorodiček ve věku 31 let a více, by fakt, že bydlí s partnerem každý zvlášť ovlivnil jejich rozhodnutí o početí prvního dítěte u 29-ti (76,3%) respondentek a u 9 (23,7 %) prvorodiček by tento fakt nehrál roli při rozhodování o početí prvního dítěte.

Otázka č. 8: Bylo pro Vás důležité mít nejprve dokončené vzdělání, kterého jste chtěla dosáhnout, při rozhodování o početí Vašeho prvního dítěte?

Tabulka 14 - Důležitost požadovaného vzdělání při rozhodování o početí

Věkové skupiny	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 let a >
Průměrné hodnoty	3,76	3,96	3,76

Graf 8 - Důležitost požadovaného vzdělání při rozhodování o početí

Komentář: Z tabulky a grafu vyplývá, že u prvorodiček ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let, je míra důležitosti požadovaného stupně vzdělání při rozhodování o početí prvního dítěte vyjádřena číslem 3,76 z 5, což je poměrně vysoké číslo.

U prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let je míra důležitosti vyjádřena hodnotou 3,96 z 5, což je ještě vyšší číslo, než u předchozí skupiny mladších prvorodiček a ze všech posuzovaných věkových skupin číslo nejvyšší.

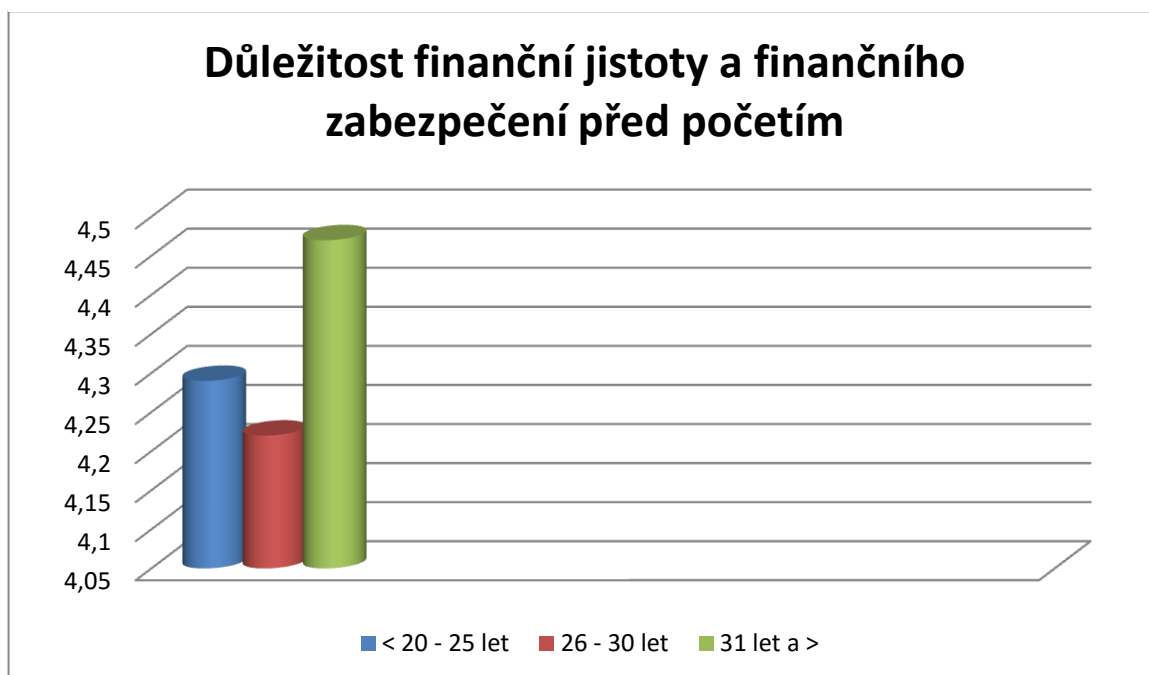
Prvorodičky ve věku 31 let a více uvedly stejný průměrný výsledek na škále důležitosti, jako prvorodičky mladší 20 - 25 let, a to 3,76 z 5. Lze tedy říci, že i pro ně je poměrně důležité dosažení požadovaného stupně vzdělání při rozhodování o počtu prvního dítěte.

Otázka č. 9: Byla pro Vás důležitá finanční jistota a finanční zabezpečení při rozhodování o početí prvního dítěte?

Tabulka 15 - Důležitost finanční jistoty a finančního zabezpečení před početím

Věkové skupiny	< 20 - 25 let	26 - 30 let	31 let a >
Průměrné hodnoty	4,29	4,22	4,47

Graf 9 - Důležitost finanční jistoty a finančního zabezpečení před početím

Komentář: Z tabulky a grafu je patrné, že důležitost finanční jistoty a finančního zabezpečení při rozhodování o početí prvního dítěte u prvorodiček ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let byla ohodnocena číslem 4,29 z 5, což můžeme považovat za poměrně vysoké číslo. U prvorodiček ve věkovém rozmezí 26 - 30 let byla jejich míra důležitosti vzhledem k finanční jistotě a finančnímu zabezpečení před početím prvního dítěte ohodnocena číslem 4,22 z 5.

Třetí skupina prvorodiček ve věku 31 let a více uvedla ze všech tří skupin největší míru důležitosti finanční jistoty a finančního zabezpečení před početím prvního dítěte číslem 4,47 z 5.

11 DISKUZE

V této práci bylo stanoveno celkem 5 cílů, jejichž účelem bylo zjistit postoje jednotlivých věkových skupin prvorodiček k jednotlivým otázkám, zjišťujících různé motivační preference a důvody prvorodiček pro početím prvního dítěte.

Cílem prvním bylo zjistit, co jsou nejčastější důvody prvorodiček různých věkových skupin pro početí prvního dítěte.

Z výsledků výzkumu plyne, že mezi prvorodičkami ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let bylo hlavním důvodem pro početí neplánované otěhotnění, což můžeme pokládat za částečně pochopitelné vzhledem k věku prvorodiček, i když také za částečně překvapivé, vzhledem k tomu, že dnešní doba nabízí mnoho možností, jak by se mohly tyto ženy chránit před otěhotněním. Prvotní předpoklad odpovědi, která by byla na nejvyšším žebříčku uvedených důvodů pro početí těchto mladých prvorodiček ale byl, že prvorodičky zvolí na prvním místě možnost touhy po dítěte v mladém věku. Jako druhý důvod pro početí prvního dítěte zvolily tyto prvorodičky možnost, že měly již zajištěné sociální a finanční podmínky, které považovaly za důležité, před početím prvního dítěte. Tuto odpověď můžeme pokládat za celkem relevantní a plní očekávání umístění se na druhém místě důležitosti pro tento věk. Jako třetí důvod pro početí svého prvního dítěte uvedly tyto prvorodičky možnost, že si již splnily prvky seberealizace, tedy že např. dostudovaly, pracovaly a užily si života dostatečně před nástupem povinností spojených s prvním dítětem. I v tomto případě můžeme považovat zvolený důvod pro početí prvního dítěte v tomto věku a pořadí za celkem relevantní. Čtvrtý nejčastější důvod u prvorodiček v tomto věku byla touha po dítěte v mladém věku, což můžeme považovat za překvapivé, vzhledem k očekávání uvedení této možnosti na prvním místě. Posledním a překvapivým důvodem u těchto prvorodiček byl fakt, že jedna z respondentek uvedla, že měla potíže s reprodukcí a dítě se jí narodilo v jiném věku, než si původně plánovala.

U prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let byl nejčastějším důvodem pro početí prvního dítěte fakt, že si prvorodičky již splnily prvky seberealizace - tedy že např. dostudovaly, pracovaly a užily si dostatečně života, před nástupem povinností spojených s prvním dítětem. Tuto možnost si zvolilo 29 prvorodiček z celkového počtu 55. Předpoklad zvolení této možnosti na prvním místě byl částečně překvapivý a více očekávaný u prvorodiček starší věkové skupiny. Na druhém místě důvodů prvorodiček pro početí prvního dítěte ve věku 26 - 30 let byl fakt, že měly již zajištěné sociální a finanční podmínky, což považovaly za

nutné, před početím prvního dítěte. Uvedení této možnosti na druhém místě můžeme považovat za pochopitelné. Třetí zvolený důvod pro početí prvního dítěte byl fakt, že 3 prvorodičky otěhotněly nechtěně, což můžeme také považovat za přípustné. Na posledním místě v této věkové skupině byl zvolený důvod opět pouze jedné prvorodičky, tak jako v předchozí mladší věkové skupině, potíží s reprodukcí.

Ve věkové skupině 31 let a více uvádělo z celkového počtu 38 prvorodiček 12 prvorodiček na prvním místě jako důvod pro početí prvního dítěte to, že si již splnily prvky seberealizace, což bylo jednoznačným předpokladem uvedení tohoto důvodu. Na druhém místě se umístil u 8 prvorodiček důvod potíží s reprodukcí, což je také pochopitelné v této věkové skupině. Třetí místo u 13-ti prvorodiček zaobírá fakt důležitosti splněných sociálních a finančních podmínek před početím prvního dítěte v tomto věku, což je také vzhledem k jejich věku pochopitelné, že uvedly až na třetí místo, vzhledem k tomu, že na prvním místě uvedly již splněné prvky seberealizace, z čehož plyne, že díky tomuto faktu měly zajištěné i sociální a finanční podmínky. Na čtvrtém místě se umístily důvody "jiné" u 3 prvorodiček, kdy všechny uvedly, že našly vhodného partnera až v pozdějším věku. I tento důvod můžeme pokládat za relativně odpovídající tomuto věku.

Druhý cíl si kladl za úkol zjistit, jakou formu vztahu upřednostňují prvorodičky různých věkových skupin před početím prvního dítěte. Otázka č. 5 se zněním " Z jakého důvodu jste s partnerem upřednostňovali svobodný vztah před početím prvního dítěte?" pak tento cíl ještě doplňuje o důvody, když prvorodičky volí možnost svobodného vztahu.

Výsledky zkoumání věkové skupiny méně jak 20 - 25 let napovídají, že nejvíce prvorodiček v této věkové skupině, tedy 22 z celkového počtu 42 upřednostňuje svobodný vztah. Ovšem můžeme považovat za povzbudivé, že pro manželský vztah se v tomto věku přiklání 20 prvorodiček, což je jen o dvě méně, než u prvorodiček, které se rozhodly pro svobodný vztah.

U věkové skupiny 26 - 30 let z celkového počtu 55 prvorodiček upřednostňuje většinově oproti předchozí skupině 32 prvorodiček vztah manželský a 23 prvorodiček je zastánkami vztahu svobodného. Očekávání tohoto výsledku bylo, že většina prvorodiček i v tomto věku bude volit možnost svobodného vztahu, ale realita překvapivě a povzbudivě potvrdila opak.

U věkové skupiny 31 let a více z celkového počtu 38 prvorodiček upřednostňuje také více žen manželský vztah, v počtu 26-ti prvorodiček a 12 prvorodiček preferuje vztah svobodný. V tomto případě očekávání se potvrdila stejně i realita.

Dále pak otázka č. 5, jak už bylo řečeno, zkoumala důvody, proč si prvorodičky jednotlivých věkových skupin volily možnost svobodného vztahu. Celkový počet svobodných prvorodiček ze všech skupin je 57 z celkového počtu všech prvorodiček, což je 135.

Výsledky výzkumu svobodných prvorodiček ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let uvádějí, že nejvíce prvorodiček této skupiny, tedy 9 z 22, uvádí důvod, že jim nepřijde důležité, aby se dítě muselo narodit do manželského vztahu. Tento důvod byl očekávaný. Na druhém místě uvádí 8 svobodných prvorodiček z 22 "jiné" důvody pro svobodný vztah, z nichž nejvíce je takových, že svatbu musely posunout, při zjištění těhotenství. Tento důvod je poměrně pochopitelný. Na třetím místě v poměru četnosti se umístil důvod "Nechceme se pak případně rozvádět, snazší je se rozejít" u 3 prvorodiček z 22. Tento důvod můžeme pokládat za poměrně výhodný i když možná málo pochopitelný. Pouze 2 svobodné prvorodičky z 22 v této věkové skupině uvedly, že nechtějí prozatím obětovat finance na svatbu. Tento důvod můžeme pokládat za relativně adekvátní, vzhledem k věku.

Další výzkum svobodných prvorodiček, tentokrát ve věkové skupině 26 - 30 let zjišťuje, že z celkového počtu 23 svobodných prvorodiček 13-ti z nich nepřijde důležité, aby se dítě muselo narodit do manželského vztahu, což můžeme pokládat za nejvíce očekávaný důvod. Dalším nejpočetnějším důvodem v pořadí u 5-ti svobodných prvorodiček z 23 je fakt, že nechtěly obětovat prozatím finance na svatbu. Oproti předchozí mladší věkové skupině je tento důvod paradoxně uveden již na 2. místě. Na 3. místě se zde u svobodných prvorodiček objevují 3 "jiné důvody" z nichž jsou například uvedeny tyto: "Nestihli jsme se dohodnout na typu svatby", nebo "Přítel mě nestihl požádat o ruku a těhotná se vdávat nechci". Na posledním místě byl u svobodných prvorodiček v této věkové skupině uveden důvod "Nechceme se rozvádět, snazší je se rozejít", což můžeme pokládat za povzbudivé, vzhledem k umístění se této možnosti až na posledním místě.

Dále svobodné prvorodičky ve věku 31 let a více dle výzkumu vykazují, že nejvíce z nich, tedy 5 z 12-ti uvádí jako důvod svobodného vztahu odmítání prozatímního obětování financí na svatbu. Tento důvod můžeme považovat za nejvíce paradoxní, vzhledem k věku, který tyto prvorodičky mají a měly by být tedy nejvíce finančně zabezpečeny, ze všech tří věkových skupin.

Třetí cíl si kladl za předmět zkoumání zjistit, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležité společné sociální zázemí s partnerem (možnost společného bydlení partnerů), při rozhodování o početí prvního dítěte. I zde slouží pro splnění a doplnění tohoto cíle dvě otázky, tedy otázka č. 6, která zjišťuje míru důležitosti společného bydlení partnerů při rozhodování o početí prvního dítěte a otázka č. 7, která se zabývá tím, zda by prvorodičky ovlivnil jejich rozhodnutí o početí prvního dítěte fakt, že bydlí s partnerem každý zvlášť.

U věkové skupiny méně jak 20 - 25 let analýza výsledků vypovídá, že průměrná hodnota důležitosti pro společné sociální zázemí s partnerem činí 4,21 z 5, což můžeme pokládat za celkem vysoké číslo a pro prvorodičky v této věkové skupině je tedy důležité společné sociální zázemí s partnerem před počtím prvního dítěte. Tento výsledek důležitosti byl očekávaný.

U věkové skupiny 26 - 30 let vyšla průměrná hodnota důležitosti číslem 4,58 z 5, což je ještě vyšší číslo, než u předchozí mladší skupiny prvorodiček a i zde tedy můžeme říci, že je pro prvorodičky v tomto věku důležité, aby se jejich první dítě narodilo do společného zázemí s partnerem. I v tomto případě byl tento výsledek takto očekávaný.

U věkové skupiny prvorodiček 31 let a více vyšel výsledek důležitosti společného sociálního zázemí s partnerem číslem 4,47 z 5, což je o něco méně, než u prvorodiček předchozí skupiny, ale o něco větší výsledek než u prvorodiček skupiny nejmladší. Tento výsledek byl očekáván, že bude ohodnocen nejvyšší měrou.

Na otázku č. 7, která doplňuje třetí cíl o odpověď, zda by prvorodičky ovlivnil fakt, že bydlí s partnerem každý zvlášť jejich rozhodnutí o početí prvního dítěte, odpověděla většina prvorodiček ve věkové skupině méně jak 20 - 25 odpovědí ano, a to v počtu 28 prvorodiček ze 42. Pouze 14 prvorodiček odpovědělo, že by jejich rozhodnutí o početí neovlivnil fakt, že bydlí s partnerem každý zvlášť. Tento výsledek je pochopitelný.

U prvorodiček ve věku 26 - 30 byla drtivá většina odpovědí, tedy 50 odpovědí z 55 "ano", tedy že by jejich rozhodnutí o početí prvního dítěte ovlivnil fakt odděleného bydlení partnerů. Tento výsledek byl plně očekáván.

U prvorodiček ve věku 31 let a více bylo také nejvíce odpovědí "ano" v počtu 29 prvorodiček z 38 a pouze 9 prvorodiček odpovědělo, že by jejich rozhodnutí o početí neovlivnil fakt odděleného bydlení partnerů. I zde je tento výsledek chápán.

Cílem č. 4 bylo zjistit, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležité dosažení požadovaného stupně vzdělání, při rozhodování o početí prvního dítěte. Na splnění tohoto cíle byla nejprve vytvořena otázka č. 2, který zjišťovala nejvyšší dosažené vzdělání prvorodiček. Následně pak byla vytvořena otázka č. 8, která zjišťovala míru důležitosti prvorodiček k dokončenému vzdělání, kterého chtěly prvorodičky dosáhnout.

Z analýzy výsledků tedy nejprve vyplývá, že prvorodičky ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let mají v největším počtu vzdělání střední odborné s maturitou; střední s maturitou a tyto prvorodičky také vyjádřily, že je pro ně důležité mít nejprve dokončené vzdělání, kterého chtěly dosáhnout číslem 3,76 z 5. Tento fakt můžeme považovat vzhledem k nejvíce prvorodičkám se středním vzděláním za odpovídající.

Další analýza výsledků vypovídá, že prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let má nejvíce vzdělání vysokoškolské. Jejich míra důležitosti pro dokončení vzdělání, kterého chtěly dosáhnout při rozhodování o početí prvního dítěte byla vyjádřena číslem 3,96 z 5, což je nejvyšší uvedené číslo na škále ze všech skupin prvorodiček. Tento výsledek můžeme považovat za nejvíce odpovídající, vzhledem k dosaženému vzdělání.

Poslední analýzou jsou prvorodičky ve věku 31 let a více, z nichž má nejvíce prvorodiček dosažené vzdělání Střední odborné s maturitou; střední s maturitou a jejich uvedený výsledek na škále důležitosti o důležitosti dokončení vzdělání, kterého chtěly dosáhnout před početím prvního dítěte je stejně jako u nejmladších prvorodiček 3,76 z 5. Tento výsledek ale můžeme považovat za relevantní vzhledem k jejich vzdělání.

Posledním **pátým cílem** bylo zjistit, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležitá finanční jistota a finanční zabezpečení, při rozhodování o početí prvního dítěte.

Výsledky u prvorodiček věkové skupiny méně jak 20 - 25 let poukazují na fakt, že pro tyto prvorodičky je míra důležitosti k finanční jistotě a finančnímu zabezpečení při rozhodování o početí prvního dítěte vyjádřena číslem 4,29 z 5, což je vysoké číslo poukazující na důležitost prvorodiček pro tento fakt.

Dále pak skupina prvorodiček ve věku 26 - 30 let uvedla míru důležitosti pro finanční jistotu a finanční zabezpečení před početím prvního dítěte číslem 4,22 z 5, což je paradoxně menší číslo, než u předchozí mladší skupiny, ale také zde lze poukazovat na vysokou míru důležitosti.

Poslední věková skupina prvorodiček ve věku 31 let a více dle výzkumu uvádí, že jejich míra důležitosti pro finanční jistotu a finanční zabezpečení při rozhodování o počtu prvního dítěte je vyjádřena číslem 4,47 z 5. Tento fakt tedy poukazuje na nejvyšší míru důležitosti ze všech věkových skupin prvorodiček.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala tématem "Rozdíly v motivaci narození dítěte u prvorodiček rozdílného věku". Byla rozdělena na část teoretickou a část praktickou.

Teoretická část se věnovala těhotenství a porodu a psychologií těhotenství a porodu a nepříznivými psychosociálními faktory ovlivňující těhotenství a plod. Dále obecně motivací, osobností z hlediska biologické a sociokulturní determinace a také strukturou osobnosti a její typologií. Další prvky teoretické části pak tvoří obecně hodnoty a velká část je věnována tématu rodina a rodičovství.

V praktické části byly zpracovány a prezentovány výsledky dotazníkového šetření, které měly prokázat následující cíle:

Prvním cílem bylo zjistit, co jsou nejčastější důvody prvorodiček různých věkových skupin pro početí prvního dítěte. K tomuto cíli sloužila otázka č. 3 v dotazníku. Výsledky šetření poukazují na to, že nejčastějším důvodem prvorodiček ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let bylo neplánované otěhotnění v poměru 33,3 %. Dalším důvodem u prvorodiček této věkové skupiny v poměru 28,6 % byl faktor zajištěných sociálních a finančních podmínek, což tyto prvorodičky považovaly za důležité před početím prvního dítěte. Třetím důvodem v pořadí byl fakt již splněných prvků seberealizace (tedy že prvorodičky již například dostudovaly, pracovaly a užily si dostatečně života před nástupem povinností spojených s příchodem prvního dítěte) v poměru 19,0 %. V pořadí čtvrtým uvedeným důvodem pro početí prvního dítěte u prvorodiček v této věkové skupině, v poměru 16,7 % byla touha po dítěti v mladém věku. Posledním uvedeným důvodem v pořadí pro početí v tomto věkovém rozmezí byl uveden důvod pouze od jedné prvorodičky poukazující na potíže s reprodukcí a na to, že se dítě narodilo v jiném věku, než si prvorodička původně plánovala.

Ve věkové skupině 26 - 30 let prvorodičky jako nejčastější důvod jejich početí uváděly v 51,9 % fakt, že si splnily již prvky seberealizace. Druhým nejčastějším důvodem bylo zajištění sociálních a finančních podmínek v poměru 38,9 %. Třetím důvodem v pořadí bylo neplánované otěhotnění u 7,4 % prvorodiček. Jako poslední důvod byl uveden i zde fakt, že jedna prvorodička v této věkové skupině měla potíže s reprodukcí v poměru 1,9 %.

U skupiny prvorodiček ve věku 31 let a více byl nejčastějším důvodem pro početí uveden fakt, že byly u prvorodiček již splněny prvky seberealizace v poměru 31,6 %. Dalším nejčastěji uváděným důvodem byl v této věkové skupině fakt potíží s reprodukcí u 21,1 %

prvorodiček. Třetím nejčastěji uváděným důvodem pro početí v této věkové skupině byly již zajištěné sociální a finanční podmínky u 34,2 % prvorodiček. V pořadí čtvrtými nejčastěji uváděnými důvody byly odpovědi "jiné" v poměru 7,9 % prvorodiček a posledním, nejméně uváděným důvodem u 5,3 % prvorodiček byl fakt neplánovaného otěhotnění. **Lze tedy říci, že byly zjištěny nejčastější důvody prvorodiček různých věkových skupin pro početí prvního dítěte.**

První cíl splněn.

Druhým cílem bylo zjistit, jakou formu vztahu upřednostňují prvorodičky různých věkových skupin před početím prvního dítěte. K tomuto cíli sloužila otázka č. 4 a doplňující otázka č. 5 při zvolení možnosti svobodného vztahu vysvětlující důvody této volby. Výsledky výzkumu poukazují, že prvorodičky ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let volily v 47,6 % vztah manželský a 52,4 % prvorodiček vztah svobodný. Důvodem svobodného vztahu v této věkové skupině je nejčastěji fakt žádné důležitosti pro narození dítěte do manželského vztahu u 40,9% svobodných prvorodiček. Druhými nejčastěji uváděnými důvody pro svobodný vztah jsou v této věkové skupině uvedeny důvody "jiné" v poměru 36,4 %. Třetím nejčastěji uváděným důvodem svobodných prvorodiček je u 13,6 % fakt, že se nechtějí případně rozvádět a snazší je se pro ně rozejít. U pouhých 9,1 % prvorodiček byl důvodem pro svobodný vztah fakt, že nechtějí prozatím obětovat finance na svatbu.

U prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let volilo 58,2 % možnost manželského vztahu a 41,8 % vztah svobodný. Důvodem svobodného vztahu v této věkové skupině byl nejvíce, u 56,5 %, důvod žádné důležitosti pro narození dítěte do manželského vztahu, dále následoval důvod ve 21,7 %, že prvorodičky prozatím nechtěly obětovat finance na svatbu a 13,1 % svobodných prvorodiček uvedlo "jiné" důvody pro svobodný vztah. Nejméně svobodných prvorodiček v tomto věkovém rozhraní, v poměru 8,7 % zvolilo možnost, že se nechtějí případně rozvádět a snazší je se pro ně rozejít.

U prvorodiček ve věkové skupině 31 let a více volilo možnost manželského vztahu 68,4 % prvorodiček a 31,6 % zvolilo možnost svobodného vztahu. Důvodem svobodného vztahu v této věkové skupině byl nejvíce uveden fakt v poměru 41,7 % , že tyto svobodné prvorodičky nechtějí prozatím obětovat finance na svatbu. Dalším nejčastějším důvodem u 33,3 % svobodných prvorodiček byl faktor žádné důležitosti pro narození dítěte do manželského vztahu. Posledních 25,0 % těchto svobodných prvorodiček uvedlo důvody "jiné" pro

svobodný vztah. **Lze tedy říci, že formy upřednostňování vztahu u prvorodiček různých věkových skupin před početím prvního dítěte byly zjištěny.**

Druhý cíl splněn.

Třetím cílem bylo zjistit, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležité společné sociální zázemí s partnerem (možnost společného bydlení partnerů), při rozhodování o početí prvního dítěte. K tomuto cíli slouží otázka č. 6 a doplňující otázka č. 7, která zjišťuje, zda by prvorodičky při rozhodování o početí prvního dítěte ovlivnil fakt, že bydlí s partnerem každý zvlášť. Výsledky šetření dokazují, že prvorodičky ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let uvádějí míru důležitosti pro společné sociální zázemí s partnerem při rozhodování o početí prvního dítěte číslem 4,21 z 5, přičemž číslo 5 má váhu největší důležitosti.

U skupiny prvorodiček ve věku 26 - 30 let je míra důležitosti pro společné sociální zázemí s partnerem při rozhodování o početí prvního dítěte vyjádřena číslem 4,58 z 5.

U prvorodiček ve věku 31 let a více pak míra důležitosti pro společné sociální zázemí partnerů při rozhodování o početí prvního dítěte činí 4,47 z 5.

Dále by 66,7 % prvorodiček ve věku méně jak 20 - 25 let ovlivnilo oddělené bydlení partnerů při rozhodování o početí prvního dítěte a 33,3 % ne.

Ve věkové skupině 26 - 30 let by prvorodičky z 90,9 % ovlivnil fakt odděleného bydlení partnerů při rozhodnutí o početí prvního dítěte a 9,1 % prvorodiček ne.

Poslední věkovou skupinu prvorodiček ve věku 31 let a více by oddělené bydlení partnerů při rozhodování o početí prvního dítěte z 76,3 % ovlivnilo a 23,7 % těchto prvorodiček ne.

Z uvedených výsledků lze tedy usoudit, že byla zjištěna důležitost společného sociálního zázemí partnerů u prvorodiček různých věkových skupin při rozhodování o početí prvního dítěte.

Třetí cíl splněn.

Čtvrtý cíl zjišťoval, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležité dosažení požadovaného stupně vzdělání, při rozhodování o početí prvního dítěte. K tomuto cíli byla určena otázka č. 2, která nejprve zjistila nejvyšší dosažené vzdělání prvorodiček a poté otázka č. 8, která zjišťovala míru důležitosti dokončeného vzdělání, kterého chtěly prvorodičky dosáhnout, při rozhodování o početí prvního dítěte. Výsledky výzkumu dokazují, že u prvorodiček ve věkové skupině méně jak 20 - 25 bylo nejvíce, tedy 45,2 % se vzděláním

středoškolským s maturitou a tyto prvorodičky uvedly jako míru důležitosti pro dokončení požadovaného vzdělání, kterého chtěly dosáhnout číslo 3,76 z 5.

Další skupina prvorodiček ve věku 26 - 30 let uvedla, že jejich nejvyšší dosažené vzdělání je u většiny prvorodiček v poměru 47,3 % vysokoškolské. Pro tyto prvorodičky je důležitost dokončení požadovaného vzdělání při rozhodování o početí prvního dítěte vyjádřena číslem 3,96 z 5.

U prvorodiček ve věku 31 let a více je nejvyšší dokončené vzdělání taktéž vysokoškolské v poměru 42,1 %. Prvorodičky věkové skupiny 31 let a více pak uvádějí míru důležitosti pro dokončení požadovaného vzdělání při rozhodování o početí prvního dítěte číslem 3,76 z 5.

Z výsledků lze tedy vyvodit, jak je pro prvorodičky různých věkových skupin důležité dosažení požadovaného stupně vzdělání při rozhodování o početí prvního dítěte.

Čtvrtý cíl splněn.

Pátý cíl zjišťuje, zda je pro prvorodičky různých věkových skupin důležitá finanční jistota a finanční zabezpečení, při rozhodování o početí prvního dítěte. Ke splnění toho cíle sloužila otázka č. 9. Výsledky výzkumu poukazují na fakt, že u prvorodiček ve věkové skupině méně jak 20 - 25 let je míra důležitosti pro finanční jistotu a finanční zabezpečení při rozhodování o početí prvního dítěte vyjádřena číslem 4,29 z 5.

U prvorodiček ve věkové skupině 26 - 30 let byla pak tato míra finanční jistoty a finančního zabezpečení vyjádřena číslem 4,22 z 5 a u prvorodiček ve věku 31 let a více byla tato míra pro finanční jistotu a zabezpečení určena číslem 4,47. **Z uvedených výsledků lze tedy určit, jak je pro prvorodičky různých věkových skupin důležitá finanční jistota a finanční zabezpečení při rozhodování o početí prvního dítěte.**

Pátý cíl splněn.

Z výsledků tedy plyne, že prvorodičky různých věkových skupin mají odlišné důvody, preference a míry důležitosti pro početí svého prvního dítěte. Je také zřejmé, že každá prvorodička je odlišná osobnost se svými životními motivacemi, preferencemi a sny, a že také různé okolnosti v jejím životě ji mohou přivést k početí prvního dítěte. Ať už jsou tyto důvody jakékoliv, motivaci pro početí prvního, a nejen prvního dítěte můžeme pokládat za velmi krásný a šlechetný čin, neboť co v životě může být větším zázrakem pro ženu, než právě dítě a jeho zrození.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BROWN, Lois V. *Psychology of motivation*. Hauppauge, N.Y.: Nova Science Publishers, c2007. ISBN 160021598X.

CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Psychologie hodnot*. Olomouc: Votobia, 2004. ISBN 8072201956.

ČAKRT, Michal. *Typologie osobnosti: volba povolání, kariéra a profesní úspěch*. Praha: Management Press, 2010. ISBN 9788072612208. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/201012/contents/nkc20102128760_1.pdf

ČECH, Evžen. *Porodnictví*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 8024713039.

HOMOLA, Miloslav. *Motivace lidského chování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Vyd. 3., přeprac. a dopl. Praha: Grada, 1998. Psyché. ISBN 807169195X.

MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-85282-83-6.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Základy sociologie. ISBN 8086429059.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia, 1995. ISBN 8020005250.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 8020005927.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2. Praha: Academia, 1998. ISBN 8020006281.

RATISLAVOVÁ, Kateřina. *Aplikovaná psychologie porodnictví: [psychologie těhotenství, porodu a šestinedělí : psychosomatická medicína : učební texty pro porodní asistentky]*. Praha: Reklamní atelier Area, 2008. ISBN 9788025421864. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/200808/contents/nkc20081805343_1.pdf

ROZTOČIL, Aleš. *Moderní porodnictví: [učebnice]*. Praha: Grada, 2008. ISBN 9788024719412.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2004. ISBN 8071788295.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073672508. Dostupné také z: http://katalog.k.utb.cz/F/?func=item-hold-request&doc_library=UTB50&adm_doc_number=000037317&item_sequence=000050

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A tak dále.

Cca. Cirka.

Č. Číslo.

Např. Například.

Tzv. Takzvaně.

Zkr. Zkratka.

% Procento.

> Větší než.

< Menší než.

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 - Věk prvorodiček.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabulka 2 - Nejvyšší dosažené vzdělání prvorodiček .....</i>	<i>42</i>
<i>Tabulka 3 - Důvody prvorodiček pro početí prvního dítěte ve věku: < 20 - 25 let .....</i>	<i>44</i>
<i>Tabulka 4 - Důvody prvorodiček pro početí prvního dítěte ve věku: 26 - 30 let .....</i>	<i>45</i>
<i>Tabulka 5 - Důvody prvorodiček pro početí prvního dítěte ve věku: 31 let a > .....</i>	<i>46</i>
<i>Tabulka 6 - Jiné důvody pro početí prvního dítěte prvorodiček: 31let a > .....</i>	<i>47</i>
<i>Tabulka 7 - Forma vztahu před početím prvního dítěte .....</i>	<i>49</i>
<i>Tabulka 8 - Důvody prvorodiček pro svobodný vztah .....</i>	<i>51</i>
<i>Tabulka 9 - Jiné důvody pro svobodný vztah prvorodiček: < 20 - 25 let .....</i>	<i>52</i>
<i>Tabulka 10 - Jiné důvody pro svobodný vztah prvorodiček: 26 - 30 let.....</i>	<i>52</i>
<i>Tabulka 11 - Jiné důvody pro svobodný vztah prvorodiček: 31 let a > .....</i>	<i>53</i>
<i>Tabulka 12 - Důležitost společného sociálního zázemí s partnerem .....</i>	<i>55</i>
<i>Tabulka 13 - Vliv odděleného bydlení partnerů na rozhodnutí o početí .....</i>	<i>57</i>
<i>Tabulka 14 - Důležitost požadovaného vzdělání při rozhodování o početí.....</i>	<i>59</i>
<i>Tabulka 15 - Důležitost finanční jistoty a finančního zabezpečení před početím .....</i>	<i>61</i>

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 - Věk prvorodiček .....</i>	41
<i>Graf 2 - Nejvyšší dosažené vzdělání prvorodiček .....</i>	43
<i>Graf 3 - Důvody prvorodiček pro početí prvního dítěte .....</i>	47
<i>Graf 4 - Forma vztahu před početím prvního dítěte .....</i>	49
<i>Graf 5 - Důvody pro svobodný vztah prvorodiček.....</i>	53
<i>Graf 6 - Důležitost společného sociálního zázemí s partnerem.....</i>	55
<i>Graf 7 - Vliv odděleného bydlení partnerů na rozhodnutí o početí.....</i>	57
<i>Graf 8 - Důležitost požadovaného vzdělání při rozhodování o početí .....</i>	59
<i>Graf 9 - Důležitost finanční jistoty a finančního zabezpečení před početím .....</i>	61

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření

Příloha P II: Žádost o umožnění výzkumného šetření - Gynekologická ordinace Kyjov

Příloha P III: Žádost o umožnění výzkumného šetření - Oddělení šestinedělí Kyjov

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dobrý den,

jmenuji se Ludmila Fojtíková a jsem studentka 3. ročníku oboru Porodní asistentka na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. V rámci mé bakalářské práce na téma **Rozdíly v motivaci narození dítěte u prvorodiček rozdílného věku**, bych Vás chtěla poprosit o vyplnění krátkého, nenáročného dotazníku, který mi pomůže s vypracováním praktické části mé bakalářské práce. Dotazník je určen pro všechny **prvorodičky, které jsou nyní těhotné, nebo krátce po porodu**.

Veškeré údaje Vámi uvedené v dotazníku jsou zcela anonymní a slouží pouze k výzkumným účelům.

Předem Vám moc děkuji za ochotu, pomoc a čas strávený s vyplňováním dotazníku!

1. Kolik je Vám let?

- a) méně jak 20
- b) 20 - 25
- c) 26 - 30
- d) 31 - 35
- e) 36 a více

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) střední odborné, bez maturity
- c) střední odborné s maturitou; střední s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

3. Vyberte jednu z nabízených možností, která u Vás vedla k početí prvního dítěte:

- a) Toužila jsem po dítěti v mladém věku (do 25 let).
- b) Měla jsem již zajištěné sociální a finanční podmínky, což jsem považovala za nutné, před početím prvního dítěte.
- c) Splnila jsem si již prvky seberealizace (např.: dostudovala jsem, pracovala jsem, užila jsem si dostatečně života před nástupem povinností spojených s příchodem prvního dítěte).
- d) Měla jsem potíže s reprodukcí, dítě se mi narodilo v jiném věku, než jsem si původně plánovala.
- e) Otěhotněla jsem neplánovaně.
- f) Jiné: .....

4. Jakou formu vztahu jste s partnerem upřednostňovali před početím prvního dítěte?

- a) Manželský vztah
- b) Svobodný vztah (pokud zvolíte tuto možnost, pokračujte prosím na otázku č. 5)

5. Z jakého důvodu jste s partnerem upřednostňovali svobodný vztah před početím prvního dítěte?

- a) Nechceme se pak případně rozvádět (snazší je se rozejít).
- b) Nepřijde nám důležité, aby se dítě muselo narodit do manželského vztahu.
- c) Nechtěli jsme prozatím obětovat finance na svatbu.
- d) Jiné: .....

6. Bylo pro Vás při rozhodování o početí prvního dítěte důležité, aby se dítě narodilo do společného sociálního zázemí (tedy tam, kde bydlíte s partnerem oba)? *(Zakroužkujte prosím číslo, které je podle nabízené číselné škály nejbližší k Vašemu postoji a postupujte tak i u dalších otázek, kde je uvedena škála.)*, (1= velmi málo důležité → 5 = velmi důležité)

velmi málo důležité

1 2 3 4 5

velmi důležité

7. Ovlivnil by Vaše rozhodnutí o početí prvního dítěte fakt, že bydlíte s partnerem každý zvlášť?

- a) Ano
- b) Ne

8. Bylo pro Vás důležité mít nejprve dokončené vzdělání, kterého jste chtěla dosáhnout, při rozhodování o početí Vašeho prvního dítěte?

velmi málo důležité

1 2 3 4 5

velmi důležité

9. Byla pro Vás důležitá finanční jistota a finanční zabezpečení při rozhodování o početí prvního dítěte?

velmi málo důležité

1 2 3 4 5

velmi důležité

Děkuji za Váš čas a pomoc!

PŘÍLOHA P II: ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ - GYNEKOLOGICKÁ ORDINACE KYJOV

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií
Ústav zdravotnických věd

Mostní 5139
760 01 Zlín

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Vážený pane MUDr. Felsingere,

obracíme se na Vás s žádostí o umožnění výzkumného šetření na Vašem pracovišti gynekologické ordinace, které bude podkladem pro zpracování empirické části bakalářské práce studentky 3. ročníku studijního programu Porodní asistence, oboru Porodní asistentka.

Děkujeme za vyřízení naší žádosti a těšíme se na další spolupráci

Téma bakalářské práce	Rozdíly v motivaci narození dítěte u prvorodiček rozdílného věku
Metoda výzkumného šetření	Dotazníkové šetření
Skupina respondentů	Prvorodičky
Pracoviště	Gynekologická ordinace, MUDr. Jan Felsing, Seifertovo náměstí 702/2, 697 01 Kyjov
Autor bakalářské práce	Ludmila Fojtíková
Vedoucí bakalářské práce	doc. PhDr. Josef Konečný, CSc.

Ve Zlíně dne 11.3.2016

Mgr. Zlatica Dorková, Ph.D.
ředitelka Ústavu zdravotnických věd

Vyjádření instituce:

- Žádost povolena
 Žádost zamítnuta

Razítko a podpis zástupce zařízení

PŘÍLOHA P III: ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ - ODDĚLENÍ ŠESTINEDĚLÍ NEMOCNICE KYJOV

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií
Ústav zdravotnických věd

Mostní 5139
760 01 Zlín

ŽÁDOST O UMOŽNĚNÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Vážená paní náměstkyně,

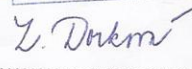
obracíme se na Vás s žádostí o umožnění výzkumného šetření na Vašem pracovišti Nemocnici Kyjov, příspěvková organizace, Gynekologicko-porodnickém oddělení – oddělení šestinedělí, které bude podkladem pro zpracování empirické části bakalářské práce studentky 3. ročníku studijního programu Porodní asistence, oboru Porodní asistentka.

Děkujeme za vyřízení naší žádosti a těšíme se na další spolupráci

Téma bakalářské práce	Rozdíly v motivaci narození dítěte u prvorodiček rozdílného věku
Metoda výzkumného šetření	Dotazníkové šetření
Skupina respondentů	Prvorodičky
Pracoviště	Nemocnice Kyjov, příspěvková organizace, Gynekologicko-porodnické oddělení – oddělení šestinedělí
Autor bakalářské práce	Ludmila Fojtíková
Vedoucí bakalářské práce	Doc. PhDr. Josef Konečný, CSc.

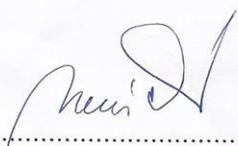
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav zdravotnických věd

Ve Zlíně dne..... 11-03-2016 .....

Mgr. Zlatica Dorková, Ph.D.
ředitelka Ústavu zdravotnických věd

Vyjádření instituce:

- Žádost povolena
 Žádost zamítnuta

Mgr. Veronika Neničková
náměstkyně pro OP
Nemocnice Kyjov,
příspěvková organizace

.....
Razítko a podpis zástupce zařízení